

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
ORGAAN VOOR DE MEDEDEELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

12^E JAARGANG

WOENSDAG 23 FEBRUARI 1927

No. 582

INHOUD.

	Blz.
VERMOEDELIJKE ECONOMISCHE GEVOLGEN VAN HET ANTWERPEN—MOERDIJKKANAAL door <i>Mr. J. A. Brouwer</i>	166
Het Schelde-beheer in het Belgische tractaat en onze Grondwet door <i>Mr. C. J. H. Schepel</i>	168
Het rechtskarakter van het Scheldebeheer in het Belgisch Verdrag door <i>Mr. J. C. Baak</i>	170
De Rechtsband tusschen provincie en gemengd bedrijf door <i>Mr. Dr. D. J. Sannes</i>	172
De waarde van het Goud II (Slot) door <i>Mr. A. M. de Jong</i>	173
Onze Treilvisserij in 1926 door <i>P. E. van Renesse</i>	176
De Rijksmiddelen	177
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
De rapporten over het Iersche Bankwezen door <i>F. W. Forge</i>	179
BOEKAANKONDIGING:	
Richard Kerschagl: Volkswirtschaftslehre. Eine Darstellung ihrer wichtigsten Lehrmeinungen, bespr. door <i>Mr. G. Vissering</i>	180
OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN	181
MAANDIJFERS:	
Productie der Steenkolen-, Bruinkolen- en Zoutmijnen	181
Overzicht der Rijksmiddelen	181
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.	182—188
Geldkoersen.	Bankstaten.
Wisselkoersen.	Effectenbeurzen.
	Goederenhandel.
	Verkeerswezen.

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.

Algemeen Secretaris: *Mr. Q. J. Terpstra.*

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.

COMMISSIE VAN ADVIES:

Prof. Mr. D. van Blom; J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. E. Moresco; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron Rengers; Prof. Mr. H. R. Ribbius; Jan Schilthuis; Mr. Q. J. Terpstra; Prof. Mr. F. de Vries.

Gedelegeerd lid: *Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.*Secretariaat: *Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.*

Telefoon, Nr. 3000. Postrekening 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—, Buitenland en Koloniën f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cents. Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ontvangen de abonné's, leden en donateurs kosteloos, voor zover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Aangeteekende stukken: *Bijkantoor Ruigeplaatweg.*

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en girorekening No. 6729.*

22 FEBRUARI 1927.

In den toestand van de geldmarkt kwam weinig verandering. In het begin der week was er iets meer aanbod van geld voor particulier disconto, zoodat enkele posten wissels voor $3\frac{7}{16}$ pCt. en $3\frac{3}{4}$ pCt. geplaatst werden, maar daarna werd de markt weder stroever en moest weder minstens $3\frac{1}{2}$ pCt. worden toegestaan. Het aanbod van callgeld had ongeveer hetzelfde verloop, na $3\frac{3}{4}$ pCt. werd weder 4 en $4\frac{1}{4}$ pCt. betaald, terwijl de prolongatierente de geheele

week vast bleef. Meestal werd $3\frac{3}{4}$ pCt. genoteerd, enkele dagen zelfs 4 pCt.

* * *

De weekstaat van De Nederlandsche Bank geeft weinig veranderingen van beteekenis te zien. De post binnenlandsche wissels daalde met f 1,5 miljoen. De belceningen, blijken met f 2,3 miljoen te zijn afgenomen.

De voorraad gouden munt verminderde met een kleine f 100.000. De zilvervoorraad steeg met f 200.000. De vermindering van f 900.000, die de post papier op het buitenland to zien geeft, correspondeert met de gelijktijdige stijging van de diverse rekeningen op de actiefzijde der balans, die gedurende de afgelopen week van f 57,9 miljoen tot f 58,8 miljoen tonamen. De biljettencirculatie verminderde met f 6,3 miljoen. Het tegoed van het Rijk steeg met f 1,7 miljoen. De rekening-courantsaldi van anderen vertoonden een vermeerdering van f 1,1 miljoen. Het beschikbaar metaalsaldo klom met f 900.000. Het dekingspercentage bedraagt nagenoeg 54.

* * *

Van de wisselmarkt valt deze week niet veel belangrijks te vermelden. De koersen bleven zeer stationnair, vooral voor Dollars en Marken, en de omzetten waren niet groot. Ponden waren iets levendiger en meer aangeboden; de daling bleef echter tot nauwelijks $\frac{1}{2}$ cent beperkt. Parijs was flauw; met een kleine onderbreking op Woensdag daalde de koers regelmatig van 9,84 tot $9,78\frac{1}{2}$. De drie overige wissels, waarin af en toe nog speculatieve omzetten voorkomen, bleven vrijwel onveranderd, afgezien van kleine schommelingen in den loop der week. Buenos Aires aanvankelijk nog vast en oplopend tot $104\frac{1}{4}$, werd later weder voor $104\frac{1}{4}$ aangeboden.

LONDEN, 21 FEBRUARI 1927.

Met uitzondering van het midden der week, toen geld tijdelijk uit hoofde van belasting-invorderingen zeer gezocht was tegen hogere prijzen, bleef de geldpositie hier vrij gemakkelijk.

De discontomarkt behield haar vast karakter, hoewel de koers onveranderd op $4\frac{3}{16}$ — $\frac{1}{4}$ bleef gehandhaafd. De Dollarkoers belet, dat het Zuid-Afrikaansch goud naar de Bank afvloeit.

In de vreemde wisselmarkt zijn zaken niet van grooten omvang. Francs gaan langzaam achteruit, terwijl Lires iets gunstiger noteeren.

VERMOEDELIJKE ECONOMISCHE GEVOLGEN VAN HET ANTWERPEN—MOERDIJKKANAAL.¹⁾

Bij de behandeling, welke aan de kanalen te beurt viel, is de aandacht er op gevestigd, dat elk behoorlijk rapport over de vermoedelijke economische gevolgen voor Nederland van den aanleg der beide Antwerpen-sche kanalen ontbreekt.

Zonder de pretentie te hebben ter zake volledig te zijn, meent ondergeteekende¹⁾ in het onderstaande voldoende materiaal te hebben, om de conclusie te wettigen, dat het voorgestelde Antwerpen-Moerdijkkanaal, Nederland, uit economisch oogpunt, met de grootste zorg moet vervullen.

I.

Vergelijken wij het Rijngoederenverkeer met een goederenstroom, welke uit het achterland komt en via overscheephavens in het groote internationale zeeverkeer wordt opgenomen en bepalen wij ons wat deze overscheephavens betreft tot Antwerpen en Rotterdam, dan zijn deze plaatsen te beschouwen als beide gelegen aan het uiteinde van takken van een stroomdelta.

De goederen kiezen in internationaal verkeer hun weg over dien tak van de delta, welke voor hen den geringsten economischen weerstand oplevert. Deze weerstand is in hoofdzaak afhankelijk van 2 factoren en wel:

- 1e. snelheid van het transport (tijdfactor);
- 2e. prijs van het transport (kostenfactor).

De juiste verhouding, volgens welke deze factoren in rekening moeten worden gebracht om voor bepaalde goederen den weg van den kleinsten economischen weerstand te bepalen, hangt af van den aard der goederen.

Een concurreerende positie van twee overladingsstations, in dezelfde internationale goederenstroomdelta gelegen, is, bij gelijke inrichting en gelijke uitleering der havens met het oog op de verschillende eischen door de diverse goederen gesteld, op den duur slechts mogelijk als het eene station het voordeel van den gunstigsten tijdfactor heeft en het andere station het voordeel van den gunstigsten kostenfactor.

Concurrentie is ten aanzien van bepaalde goederen uitgeschakeld indien door bijzondere omstandigheden *blijvend*:

- 1e. beide factoren in het voordeel van een der partijen komen, dan wel
- 2e. een der factoren voor goed in het voordeel van een der partijen blijft en de andere der beide factoren voor beide partijen blijvend gelijk wordt.

Op deze wet berust de overgang tot „villes mortes” van plaatsen, die eens als zeer belangrijke overscheepstations in het internationale goederenverkeer bloeiden.

Gaan wij thans over tot het vergelijken van de onderlinge positie van Antwerpen en Rotterdam.

De internationale Rijngoederenstroom naar Antwerpen via Hansweert omvat die goederen, waarvoor het het meest economisch is om het traject Lobith Nauw van Calais via Antwerpen te kiezen, m.a.w. waarvoor dit de weg van den geringsten economischen weerstand is.

De internationale Rijngoederenstroom naar Rotterdam omvat vanzelfsprekend die goederen, waarvoor de weg over Rotterdam het meest economisch is.

Per spoor wordt aan Antwerpen uit het Luiksche en Noord-Fransche industriegebied (waarvoor deze stad de aangewezen overscheephaven is) een groote stroom stukgoederen toegevoerd. Het zeevervoer van stukgoederen heeft grootendeels door middel van lijn-

¹⁾ De gegevens, die in dit artikel zijn verwerkt, werden in samenwerking met Mr. G. H. A. Grosheide bijeengebracht.

booten plaats en wij zien dan ook dat Antwerpen om deze oorzaak door een zeer groot aantal geregelde lijndiensten wordt aangedaan, een aantal dat veel grooter is dan het aantal geregelde diensten op Rotterdam.

Hieruit volgt, dat Antwerpen voor verscheping van stukgoederen ten opzichte van Rotterdam in een aanmerkelijk gunstiger positie verkeert, de veelvuldiger afscheepgelegenheid te Antwerpen veroorzaakt vaak een zoo kort oponthoud der goederen in deze havenplaats, dat het voordeel hieruit voortkomend, opweegt tegen het tijdverlies om die goederen van Rotterdam of Dordrecht per snelste vaargelegenheid naar Antwerpen door te zenden. Voor dergelijke goederen heeft Antwerpen den gunstigsten tijdfactor en vloeien deze stad dientengevolge uit den internationalen Rijngoederenstroom reeds speciaal veel stukgoederen toe.

Voor massagoederen heeft Rotterdam den gunstigsten tijdfactor. Deze goederen komen en gaan in het algemeen n.l. per geheele scheepslading. De weg Lobith-Antwerpen-Calais via Wemeldingen is nu eenmaal langer dan de weg Lobith-Rotterdam-Calais. Zijn de kostenfactoren voor beide plaatsen gelijk, dan is tot nu toe in normale gevallen dus de toestand deze: Antwerpen ontvangt door de frequente scheepsgelegenheid een groot deel der stukgoederen uit den Internationalen Rijntransportstroom te verwerken. Rotterdam verwerkt het overige deel der stukgoederen en vrijwel al het massale goed.

Dat Antwerpen van het massale goed tegenwoordig ook een aanmerkelijk deel bemachtigt, is te zoeken in het feit, dat voor Antwerpen de kostenfactor kunstmatig gedrukt wordt o.m. door gratis sleepen naar en van Dordrecht.

De toevoer van goederen naar Antwerpen wordt bevorderd doordat Antwerpen *wel* en Rotterdam *niet* is vrijgesteld van de surtaxe d'entrepot voor diverse goederen bestemd voor Fransche Rijnhavens.

Doordien aldus voor verschillende goederen de gunstigste tijdfactor en de gunstigste kostenfactor niet in één hand zijn, bestaat de concurreerende positie tusschen beide havens.

Zou het Verdrag worden aangenomen, dan *verliest Rotterdam het voordeel* van den tijdfactor plotseling nagenoeg geheel voor alle goederen.

Het kanaal Moerdijk wordt bijzonder breed, laat waarschijnlijk nachtvaart toe en heeft sluizen zoo modern en van zulke afmetingen, dat er het totale Rijnvervoer bij Lobith geregistreerd, jaarlijks ruimschoots doorheen kan. Het mondt uit in de groote zeedokken van Antwerpen, het zeer tijdroovende schutten van de Schelde naar deze dokken vervalt voor de Rijnschepen (zie over al deze dingen hierna) het traject Lobith—Calais over Antwerpen wordt dus practisch voor het Internationale Rijngoed evensnel als het traject Lobith—Calais over Rotterdam.

Kan Rotterdam het verlies in tijdfactor compenseren door voordeel in den kostenfactor?

Onmogelijk. Het gaat ten deze met tijd- en kostenfactor als volgt:

Antwerpen is reeds een ongeveer evengroote goederenoverlaadhaven als Rotterdam door geweldigen toevoer van goederen per spoor. Het aantal binnengekomen zeeschepen is jaarlijks ongeveer gelijk. Antwerpen zal zeker dadelijk een deel van Rotterdamsch verkeer er bij krijgen door verbetering van den tijdfactor. Antwerpen's haven wordt drukker, die van Rotterdam minder druk. Antwerpen krijgt derhalve nog meer diensten naar diverse plaatsen dan Rotterdam. De meerdere verschepingsmogelijkheid in de haven werkt gunstig op den toevloeienden goederenstroom (tijdfactor).

Het groote aantal schepen van diverse reederijen en van diverse nationaliteit werkt bovendien concurrentie in de vrachten in de hand en beïnvloedt aldus den kostenfactor die dan tevens nog wordt gedrukt

door het intensiever gebruik der havens. Zoooende raakt Rotterdam ten opzichte van beide factoren achterop. Nederland wil zich dan natuurlijk verweren en bijvoorbeeld de groote kosten van het loodsgeld te Rotterdam afschaffen om den kostenfactor te beïnvloeden.

Het Verdrag heeft hierin voorzien, het zegt voor onbeperkten termijn, zonder reciprociteit, dat het loodsgeld van Antwerpen niet hooger dan dat van Rotterdam mag wezen.

Andere bepalingen in het Verdrag maken het onmogelijk Rotterdam faciliteiten te verleenen.

Evenals gewone rivieren hebben ook goederenstromen hun dijken. Het Belgisch Verdrag noodigt ons uit den dijk, welke onzen stroom van een lager niveau scheidt op twee plaatsen, in Limburg (kanaal Ruhrort) en bij den Moerdijk, vrijwillig door te steken en daarin zulke geweldige gaten te maken dat, (in verband met het opgemerkte over de factoren van tijd en kosten) door elk van die gaten gemakkelijk den geheel internationalen Rijngoederenstroom naar het zee-dok van Antwerpen kan verdwijnen, om vandaar over de Schelde den grooten zeegoederenstroom te volgen, inplaats van als tot nu toe over Rotterdam en voor een deel ook over Antwerpen te gaan.

II.

Welke practische gegevens staan ons nu bij de economische beoordeeling van het Antwerpen—Moerdijk-kanaal ten dienste?

Terwijl men van de zijde van den Minister van Buitenlandsche Zaken tevergeefs verwachtte een uiteenzetting van de economische beteekenis van het kanaal Moerdijk—Antwerpen voor Rotterdam gaf Mr. Heemskerk zich de moeite deze zaak onder de oogen te zien.

Na een weliswaar geheel foutieve beschouwing over de capaciteit van het kanaal, waarbij hij tot een veel te gering cijfer kwam, trok hij de navolgende merkwaardige conclusie:

„Het kanaal zal maximum 16 miljoen ton in verband met de grootste capaciteit van de doorvaart door de sluisen, aan de 44.4 miljoen ton Nederlandsch Rijnverkeer kunnen onttrekken, of 36 percent. Mijne beschouwingen gelden zoowel voor het kanaal Antwerpen—Ruhrort als het kanaal Antwerpen—Moerdijk. De berekening komt dus hierop neer, dat van de 44 à 45 miljoen tons, die thans naar Nederland gaan in het Rijnverkeer, door het kanaal Antwerpen—Ruhrort of Antwerpen—Moerdijk ongeveer 16 miljoen naar Antwerpen zou kunnen gaan. Dit is volgens deze berekening het maximum. Nu zeg ik niet dat dit niets is, maar als deze redeneering waarde heeft, dan hebben wij daarmede de limiet, als ik mij niet vergis, van de schade die door een dergelijke verbinding aan de Nederlandsche haven kan worden toegebracht.”

Het is jammer, dat de economische beteekenis door Mr. Heemskerk wordt uitgebeeld in tonnen scheepsruimte per jaar. Wij herleiden zijn cijfers tot tonnen gouds, ons voorbehoudende de onjuistheid van zijn limiet aan te toonen.

Wat is de economische beteekenis van 16 miljoen ton minder Nederlandsch Rijnverkeer per jaar?

Uit gegevens ontleend aan het jaarverslag over 1925 van de Kamer van Koophandel en Fabrieken te Rotterdam, welke haar opgaven ontving van de Inspectie der In- en Uitvoerrechten te Lobith, blijkt, dat mag worden aangenomen, dat van den inhoud der te Lobith passerende Rijnschepen gemiddeld 40 percent wanruimte is. 16 Millioen ton scheepsruimte per jaar, onttrokken aan het Nederlandsch Rijnverkeer over Nederlandsche havens beteekent dus, dat ongeveer 10 miljoen ton goederen minder over Nederlandsche havens geleid worden en aan de Nederlandsche Rijnvaart worden ontnomen.

Uit origineele opgaven van de goederenbeweging

in de zeehaven van Amsterdam, verstrekt door het bureau van Handelsinrichtingen der Gemeente blijkt, dat in het jaar 1925 door zeeschepen totaal in Amsterdam werden aangebracht . . . 2.757.146 ton goederen en in Amsterdam werden ge-

laden	1.522.976	„	„
totale goederenbeweging in het			
jaar 1925 in Amsterdams			
Zeehaven	4.280.122	„	„

Mr. Heemskerk heeft dus op een onttrekking aan Holland en wegschenking aan België van een zeehavenverkeer van 10.000.000 ton goederen jaarlijks, meer dan het dubbele van het totale jaarlijksche goederenverkeer in de trotsche Amsterdamsche zeehaven, slechts te zeggen: „Ik zeg niet dat het niets is.”

Wat wil nu de onttrekking van een 10.000.000 ton goederen (de inhoud van een miljoen 10 tons spoorwagens) zeggen voor het Hollandsche economische leven? ¹⁾

Iedere ton scheepsruimte in de Rijnvaart moet per dag 3½ cent opbrengen (Zondagen en ligdagen inbegrepen) om de zelfkosten te dekken. Per jaar (à 360 dagen) moet iedere ton scheepsruimte hiertoe dus opbrengen f 12,60.

Aannemende, dat de Rijnschepen hoogstens 14 heen en weer reizen per jaar van Hollandsche havens naar Duitschland kunnen maken (hetgeen inderdaad een maximum is) volgt hieruit, dat iedere ton scheepsruimte per jaar hoogstens 28 keer Lobith kan passeeren. Iedere ton scheepsruimte, welke Lobith passeert, beteekent dus een minimum zelfkosten voor de betrokken Rijnrederij van $\frac{12,60}{28}$ is f 0,45.

Zooals hiervoren vermeld, bevindt zich volgens statistische gegevens onder de Lobith passerende scheepsruimte 40 pCt. wanruimte, zoodat dientengevolge aan zelfkosten iedere ton der Lobith passerende goederen $\frac{10}{6}$ maal f 0,45 is f 0,75 beduidt, dat

wil zeggen zelfkosten van het vervoer uitsluitend voor zooverre dit de *Hollandsche Rijnvaart* betreft. ²⁾ Deze goederen echter komen van of gaan naar de Hollandsche havens. In deze havens komen op het verwerken der goederen als minimum de volgende kosten:

Lossingskosten of ladingskosten Rijnschip f 0,50 indien het massale goederen betreft.

Lossingskosten of inladingskosten zeeboot f 0,20, indien het massale goederen betreft, totaal f 0,70 per ton.

Voor stukgoederen moet dit bedrag met minstens f 0,20 verhoogd worden.

Er zit evenwel meer aan vast.

De groote stroom Rijngoed komt zooals hierboven reeds werd aangenomen van zeeboot of gaat per zeeboot verder.

Naar matige berekening wordt door de zeeschepen een havengeld in onze havens per ton geloste of geladen goederen f 0,15 betaald, terwijl de loodsgelden voor zeebooten per ton te lossen of te laden goederen op ongeveer f 0,10 mogen worden gesteld en bovendien gemiddeld aan sleeploonen f 0,02 door de zeeschepen per ton te laden, of te lossen goed wordt besteed.

Iedere ton Rijngoed beteekent dus, als het over Hollandsche havens in Hollandsche Rijnvaart vervoerd wordt, een som van (gederfd Hollandsch inkomen) $f 0,75 + f 0,50 + f 0,20 + f 0,15 + f 0,10 + f 0,02$

¹⁾ De hierna vermelde gegevens zijn ontleend aan opgaven van Directies van Ondernemingen en Gemeentelijke Autoriteiten.

²⁾ Voor zoover het het vervoer per Rijnschip betreft, gingen zij uit van de zelfkosten per ton scheepsruimte per jaar, omdat de vrachtprijzen zelf aan groote schommelingen onderhevig zijn, o.m. sterk afhangen van den waterstand op den Rijn, van de lengte van het Rijntraject en van vraag en aanbod. In een kort tijdsverloop loopen de Rijnvrachten dan ook vaak sterk uiteen.

is f 1,72 indien het massagoed betreft en f 1,92 indien het stukgoed betreft.

Thans is nog geen rekening gehouden met:

- a. ondernemerswinst in het Rijnverkeer;
- b. water- en victualieleverantie aan de zeeboot;
- c. loon van vletterlieden en bootslui voor de zeeboot;
- d. winst van assurantiemaatschappijen;
- e. bedrag besteed aan aankoop van scheepsbehoefden voor de zeeboot;
- f. diverse uitgaven door de scheepsbemanning in de Nederlandsche havens;
- g. kosten voor dokkingen van- en reparatie aan diverse binnengekomen zeeschepen;
- h. opslagkosten enz. van stukgoederen;
- i. bunkerkosten;
- j. de andere door ons over het hoofd geziene bedragen.

Deze factoren met elkander maken dat het inkomen van Nederlanders te danken aan iedere, in Ned. Rijnvaart vervoerde, ton goederen hooger dan de voren genoemde bedragen van f 1,72 en f 1,92 moet wezen en zeker laag berekend f 2,— per ton is.

De limiet van Mr. Heemskerk beteekent dus een verlies van ten minste 10.000.000 maal f 2,— is *200 ton goud per jaar*. Deze 200 ton goud beteekenen in circulatie gebracht voor Nederland een veel grooter afgeleid jaarlijksch inkomen, welke becijfering wij gaarne aan anderen, meer bevoegden overlaten. Doch dit daargelaten. Bepalen wij ons alleen tot het bedrag van 20 miljoen gulden per jaar, dan wil dit zeggen dat *per dag aan België om niet* wordt afgestaan een bedrag van $\frac{f\ 20.000.000}{365}$ is ongeveer 55.500 gulden.

De limiet hiervoren bedoeld sloeg alleen op het Rijnvervoer. Gaat dit evenwel tot een grootte van 16 miljoen ton scheepsruimte per jaar uit Hollandsche handen naar Antwerpen over, dan heeft zulks voor Holland nog eenige andere gevolgen.

In dit verband mag wel even gewezen worden op den invloed, welke verminderd vervoer via de Hollandsche havens zal hebben op de welvaart van den middenstand en van de arbeidende bevolking.

Thans dient over deze limiet zelf echter nog een en ander gezegd te worden.

In de eerste plaats vergat de heer Heemskerk, dat volgens het Tractaat niet 1 doch 2 kanalen, welke als zuigpompen op de Hollandsche welvaart bedoeld zijn, worden toegestaan.

Het Moerdijkkanaal van het Verdrag is een geheel ander kanaal dan het kanaal hetwelk Mr. Heemskerk voor oogen had toen hij zijn stem motiveerde.

Vooreerst is onjuist de veronderstelling, dat men in een kanaal waarin volgens het Tractaat 3 schepen van 3 à 4 duizend ton elkander moeten kunnen passeeren, zou hebben dubbele sluisen voor schepen van 2000 ton.

De sluis van 2000 ton is, zooals Mr. Heemskerk zelf heeft opgemerkt, de sluis van de gekanaliseerde Maas, welke scheepvaartweg inderdaad gebouwd wordt als 2000 tons scheepvaartweg en waarin dus een 2000 tons sluis op haar plaats is. Dat de Maassluisen slechts 2 Rijnaken van 2000 ton tegelijk kunnen schutten, is volkomen redelijk, in verband met het betrekkelijk beperkte verkeer, dat men op de Maas mag verwachten.

Door het aantal schuttingen aan te nemen op 20 per etmaal, Zondagsvaart uit te sluiten en het resultaat met een factor van $\frac{1}{2}$ te vermenigvuldigen, wordt de capaciteit van deze Maassluis bepaald op 36.000.000 ton per jaar. Op deze berekening van de maximum capaciteit dezer sluis is nog wel een en ander aan te merken, maar „in Groszen und Ganzen” kan men daarmede vrede hebben.

Met het gelijk stellen der capaciteit van het Antwerpen—Moerdijkkanaal aan de capaciteit van deze Maaskanalisesluis kan men echter geen vrede hebben.

In de eerste plaats niet, omdat de Antwerpen—Moerdijkkanaalsluis volgens de bepalingen van het Verdrag, geschikt moet kunnen zijn voor 4000 tons schepen en in de tweede plaats, omdat als blijkt dat één sluis onvoldoende is, om het verkeer te bedienen, de goede trouw, de economie en het gezond verstand eischen, dat een tweede sluis er naast wordt gebouwd.

Neemt men aan, dat men aanvangt met den bouw van één tweelingsluis, geschikt voor drie Rijnaken van 4000 ton, dan vindt men, volgens ingenieurscalculaties, als capaciteit van één zulk een sluis, niet 36.000.000 doch zeker het dubbele. Bouwt men later zoo'n tweede tweeling sluis erbij, welk cijfer krijgt men dan? In 1913 bedroeg het geheele Rijnverkeer ruim 52.000.00 ton.

Men heeft dus niet eens de 15 miljoen ton van het kanaal Wemeldinge—Hansweert (dat in uitstekenden toestand bestaan blijft, eventueel op verlangen van België moet worden verruimd (paragraaf 12 artikel IV) en door Mr. Heemskerk voor de toekomstige vaart naar Antwerpen ten onrechte wordt uitgeschakeld) noodig om tot de conclusie te komen, dat het vervoer, hetwelk België tot zich zal kunnen trekken en dat Mr. Heemskerk op 36 pCt. calculeerde, veilig tot 100 pCt. kan worden opgevoerd, ja ver boven de tegenwoordige 100 pCt., zoodat elke uitbreiding, die mogelijk zou zijn uit capaciteitsoogpunt, kan worden weggetrokken.

Tal van punten zouden in verband met de kanalen-quaestie nog bespreking kunnen vinden.

Wij noemen slechts de beteekenis van Antwerpen als laatste laad- en eerste loshaven, het streven om Antwerpen ten nadeele van Amsterdam, te maken markt voor koloniale producten, de niet gefundeerde verwachting dat West Noord-Brabant zal worden ont-sloten en zoo vele andere.

Is het niet begrijpelijk, dat tienduizenden Nederlanders uit alle standen, betrokken bij groote scheepvaart, Rijn- en Binnenvaart thans reeds maanden en maanden protesteeren tegen de hoogst ongemotiveerde adering, welke de regeering aan ons volk durft voor te stellen.

Het hier besprokene wettigt o.i. op zichzelf reeds geheel de uitlating van den Voorzitter der Amsterdamsche Kamer van Koophandel (pag. 44 Nieuwjaarsrede):

„Loodzwaar drukt op velen de aanneming door de Tweede Kamer van het Verdrag met België. Helaas maar al te zeer ten onrechte, want een vazalstaat zou aan een nieuwen soeverein nauwelijks een drukkender samenstel van offers kunnen brengen dan dit tractaat Nederland aan België laat doen.” J. A. BROUWER.

Amsterdam, 4 Februari 1927.

HET SCHELDE-BEHEER IN HET BELGISCHE TRACTAAT EN ONZE GRONDWET.

Prof. van Eysinga heeft in Uw blad bovenstaand onderwerp besproken en daarbij twee stellingen verdedigd, die m.i. beide onjuist zijn en daarom niet onweersproken mogen blijven.

De eerste is, dat de „vervangings” als sluitstuk in het tractaat van het oppertoezicht der Kroon met betrekking tot den Waterstaat door „iets anders”, nl. door „administratieve” of „legislatieve arbitrage”, niet in strijd is met art. 191 der Grondwet. De tweede komt hierop neer, dat, mocht zoodanige strijd wél bestaan, dit dan noch als iets nieuws noch als iets verschrikkelijks zou zijn te beschouwen, omdat zulk een derogatie aan grondwettelijke bepalingen wel meer is voorgekomen en men eigenlijk daar ook niet meer buiten kan in dezen tijd, waarin het internationale rechtsleven steeds intensiever wordt en op het gebied komt, waar vroeger het nationale recht heerschte bij uitsluiting.

De onjuistheid van de tweede stelling springt in het oog. Of durft iemand een leer aan als die van

den Leidschen hoogleeraar, welke den Nederlandschen wetgever vrijheid laat om in den vorm van het sluiten, goedkeuren en bekrachtigen van verdragen datgene te doen wat de Grondwet dien wetgever bij maatregelen voor enkel binnenlandsch gebruik strikt en onvoorwaardelijk verbiedt? Waarvoor dienen voorschriften in de Grondwet, dat censuur niet mag worden ingevoerd (art. 7), dat het petitie-recht vrij is (art. 8), dat geen Nederlander vreemden adeloom kan aannemen (art. 65), dat op geen misdrijf als straf mag worden gesteld de algemeene verbeurdverklaring der goederen, den schuldige toebehoorende (art. 161)? Toch zeker om den wetgever te beletten, maatregelen in strijd daarmee te verordenen. Of nu de wetgevende macht gezamenlijk door Koning en Staten-Generaal wordt uitgeoefend door wetsvoorstellen te ontwerpen, aan te nemen en te bekrachtigen (art. 111 en volg.) dan wel door verdragen te sluiten, goed te keuren en te bekrachtigen (art. 58), kan natuurlijk geen verschil maken. In beide gevallen is het dezelfde Nederlandsche wetgever, die binnen de perken van de Grondwet heeft te blijven. Wie anders leert, ontzegt aan de Grondwet alle beteekenis en waarde. Prof. van Eysinga spreekt van den *wetgever* en den *hoogereren tractaatswetgever*. De tegenstelling moge beteekenis hebben voor de vraag of een eenmaal tot stand gekomen tractaat, als maatregel afkomstig niet van den Nederlandschen wetgever alléén, in rechtskracht gaat boven de Nederlandsche wet en Grondwet, zij is onjuist en misleidend, waar het er om gaat — als thans bij het Belgisch tractaat — hoever de bevoegdheid van den Nederlandschen wetgever om een tractaat te sluiten, goed te keuren en te bekrachtigen, zich uitstrekt en of hij *daarbij* de Grondwet heeft in acht te nemen. Welnu, dus doende, is hij niet de *hoogere tractaatswetgever* maar de *wetgever*, die een maatregel van wetgevers aard tot stand brengt in de door de Grondwet voorgeschreven vormen. Prof. van Eysinga spreekt verzachtend van „derogeeren aan de Grondwet”. Ik noem het kind liever bij zijn waren naam en zou willen vragen wáár in de Grondwet aan den wetgever de bevoegdheid is gegeven, met hare bepalingen in strijd te handelen.

En nu de eerste stelling. Ik ga met Prof. van Eysinga geheel mede waar hij leert, dat de tractaatswetgever — niet „de hoogere” — alles vermag wat ook den wetgever vrijstaat. De Grondwet heeft inderdaad niet de pretentie om, door iets voor te behouden of op te dragen aan den *wetgever*, regeling van daarvoor in aanmerking komende deelen der materie bij *tractaat* uit te sluiten. Art. 3 omtrent het veranderen van de grenzen van het Rijk door de *wet*, d.i. practisch gesproken bij *tractaat*, is daarvoor een bewijs en art. 151, schoon enkel van *de wet* sprekend, legt aan al onze Haagsche tractaten over internationaal privaatrecht geen stroobreed in den weg evenmin trouwens als de artikelen 163 en volgende dit doen aan algemeene arbitrage- of rechtspraakverdragen. Art. 163 moge den Hoogen Raad het opperste Gerechtshof noemen, art. 166 laat zijne bevoegdheden over aan regeling bij de wet, welke wet met betrekking tot hem in het algemeen toegekende macht zelfs uitzonderingen zal kunnen stellen.

Wanneer de Grondwet in art. 196 voorschrijft, dat de wet regels geeft omtrent het waterstaatsbestuur, dan kan dus die regeling, zoo de omstandigheden er toe leiden, ook bij tractaat geschieden. Daarvan zijn zelfs voorbeelden aan te wijzen in het tractaat met België aangaande de bedijking van het Zwin (Stbl. 24 van 1873) en in dat met Duitschland betreffende de polders Duffelt en Querdamm bij Wijler enz. (Stbl. 150 van 1906). Maar, zooals de Nederlandsche wetgever bij het stellen van regels omtrent het waterstaatsbestuur in acht heeft te nemen, dat de Koning grondwettig het oppertoezicht heeft over alles wat den waterstaat betreft en dat de Staten der provinciën het toezicht hebben op alle waterstaatswerken en de reglemente-

rende macht over alle waterschappen, zoo heeft diezelfde Nederlandsche wetgever dit in het oog te houden bij het sluiten, goedkeuren en bekrachtigen van een tractaat, dat den waterstaat betreft, wat de wetgever bij de genoemde twee tractaten dan ook niet heeft verzuimd. Prof. van Eysinga herinnert aan den strijd, die bij de grondwetsherziening van 1887 gevoerd is over de vraag, of de bevoegdheid van den wetgever om regelen te geven omtrent het waterstaatsbestuur zóó is op te vatten, dat door die regeling ook de omvang van het Koninklijk oppertoezicht mag worden beperkt. „Verschil van meening” — zegt hij — was hier mogelijk in den tijd, toen „Buys schreef. Maar sedert heeft de wetgevende „practijk de gestelde vraag bevestigend beantwoord, „men denke bijv. aan art. 19 van de Waterstaatswet „1900, zooals dat artikel bij de wet van 1917 S. 633 „gewijzigd is.”

De strijd van 1887 heeft nog slechts historische beteekenis. Wie wenscht te weten welke thans ten onzent de beteekenis en de omvang is van het bij de Grondwet aan de Kroon voorbehouden oppertoezicht over den waterstaat, moet het antwoord zoeken in de omvangrijke waterstaatswetgeving, die sindsdien op initiatief van de Staatscommissie voor de waterstaatswetgeving is tot stand gebracht,

Welnu, ieder, die deze wetgeving kent, zal van oordeel zijn, dat daarin het oppertoezicht aldus is georganiseerd en van zóódanige machtsmiddelen is voorzien, dat geen enkele *belangrijke* beslissing op het gebied van den waterstaat kan worden genomen zonder dat aan de Kroon daarbij het laatste woord toekomt en dat *elke* maatregel, die van heillooze strekking zou kunnen zijn of van kwade gevolgen, door de Kroon kan worden voorkomen of ommiddellijk gekeerd. Natuurlijk was het practisch ondoenlijk om de Kroon te moeien zelfs in de kleinste aangelegenheden van den waterstaat. Dat had met betrekking tot de inwendige huishouding van de waterschappen in 1900 de wetgever niet voldoende bedacht en vandaar de wijzigingswet van 1917, waarop Prof. van Eysinga zich beroept als op een voorbeeld van eene beperking van den omvang van het oppertoezicht bij de wet. Laat dit zoo zijn, in het algemeen beeld van het oppertoezicht, dat ons de waterstaatswetgeving toont, brengt deze wijzigingswet, die besluiten van voor den algemeenen waterstaat *minimale* beteekenis aan het oppertoezicht onttrekt, niet de minste verandering. Een wetgever, die zooals bij het tractaat wordt voorgesteld, het oppertoezicht niet enkel voor minimale belangen maar in zijn geheel door „iets anders” zou willen vervangen, zou tegen de wetgevende practijk van de laatste dertig jaren lijnrecht ingaan. Immers zou dit „vervangen” hierop neerkomen, dat zelfs bij beslissingen, waarbij de hoogste belangen van Zeeland rechtstreeks zijn gemeoid — veranderingen aan bandijken met het oog op zgn. doorsteken, stopzetten van voor de veiligheid van het land noodzakelijke werken, verwijdering van voor de scheepvaart hinderlijk geoordeelde, maar voor de veiligheid onontbeerlijke werken — het oppertoezicht zou zijn uitgeschakeld en vervangen door scheidsgerechten, die volgens het tractaat niet *onze* waterstaatsbelangen in het algemeen, maar enkel de belangen van de scheepvaart hebben te behartigen.

De Belgen mogen dan bezwaard zijn, dat thans de toestand van den Nederlandschen toegang tot hun groote zeehaven in laatste instantie afhangt van het goedvinden van ons land, wij hebben alle reden ons bezwaard te gevoelen, dat voortaan, in strijd met de Grondwet, in laatste instantie onze beheersbeschikkingen en verordeningen, die de veiligheid van Zeeland hebben te verzekeren, zouden afhangen van organen, die niet alleen van onzen Zeeuwschen waterstaat geen verstand hebben, maar die daarenboven volgens het tractaat met Belgische scheepvaartsbelangen meer dan met onze veiligheid zouden hebben te rekenen.

Weet men geene betere oplossing te vinden voor het Scheldebeheersregime dan, zooals het tractaat wil, de „bandijken” van de Grondwet te verbreken en een grooten „doorsteek” te maken door de bepalingen van het negende hoofdstuk — ook het denkbeeld van Prof. van Eysinga om de scheidsrechterlijke commissie te vervangen door het Haagsche Hof van Justitie brengt daarin geene verandering — dan zullen de Belgen van hunne bezwaardheid niet kunnen worden verlost vóór en al eer onze Grondwet zal zijn gewijzigd.

Vóór het tot zoo bedenkelijke wijziging komt, zal zeker nog heel wat water door de Schelde moeten vloeien.

* * *

Naschrift naar aanleiding van Prof. van Eysinga's inmiddels verschenen tweede artikel. (Zie E.-S. B. van 17 Febr. jl.).

De hoogleeraar houdt vast aan zijn, aan het in 1917 gewijzigde art. 19 van de Waterstaatswet 1900 ontleende, voorbeeld van, eene beperking door den wetgever van het oppertoezicht in omvang. Boven schreef ik: „laat het zoo zijn”, niet omdat ik het met zijn betoog eens was, maar omdat ik het de moeite van bestrijding niet waard vond. Nu zal ik er op moeten ingaan.

Wat wil de schrijver eigenlijk beweren? Dat, wanneer in de Grondwet staat, dat de Koning het oppertoezicht heeft over alles wat den Waterstaat betreft, er op dat gebied nu ook niet meer het prulligste besluit zal mogen worden genomen zonder dat daarvan beroep op den Koning komt open te staan? En dat, wanneer de wetgever soorten van besluiten van voor den Waterstaat *minimaal* belang voor beroep op de Kroon niet vatbaar verklaart, hij het oppertoezicht in omvang beperkt? Want niet anders heeft de wijzigingswet van 1917 gedaan. Men had ervaren, dat bij de bestaande regeling besluiten van Ged. Staten aan beroep waren onderworpen, die de moeite en den omslag van twee instantiën niet waard waren en waar, van de uitvoering soms ook geen uitstel kon lijden. Als voorbeelden noemde de Memorie van Toelichting — let wel: besluiten tot kasopneming in een waterschap; tot het benoemen van schatters voor de indeeling van gronden in waterschappen in omslagklassen; tot het opvragen van de bijlagen van eene polderrekening; tot vaststelling van het model van een proces-verbaal voor schouwvoering!

Men is toen van methode gaan veranderen, heeft alle *belangrijke* categorieën van voor beroep vatbare besluiten in de wet zelve opgesomd en het aan de Staten der provinciën overgelaten in hunne reglementen en verordeningen nog andere, hun belangrijk voorkomende, categorieën van besluiten op te noemen, die dan ingevolge de bepaling van art. 19 eveneens voor beroep vatbaar zullen zijn. Is dat nu beperking van het oppertoezicht in omvang of is het, waartoe de Grondwet den wetgever juist heeft geroepen, op verstandige wijze vorm geven aan het oppertoezicht zonder het in zijn wezen van hoogste controleerende macht aan te tasten? Mij dunkt, het antwoord kan in eerstgemelden zin slechts uitvallen voor hen, die aan het oppertoezicht een practisch onmogelijk te volbrengen taak toedenken en van meening zijn, dat de Grondwet het heeft ingesteld niet om voor den goeden algemeenen gang van zaken op waterstaatsgebied te zorgen en verantwoordelijk te zijn, maar veeleer om den vlotten gang van zaken in de waterschapshuishoudingen — want op dat terrein spelen de besluiten van art. 19 — te belemmeren en tegen te houden. Laat prof. van Eysinga één voorbeeld noemen uit de geheele, omvangrijke waterstaatswetgeving, waarbij aan het oppertoezicht is geraakt, niet omdat het anders met futiliteiten zou worden overbelast en dan zijn taak niet naar behooren zou kunnen vervullen, niet uit verstandig practische overwegingen dus, maar omdat de wetgever van oordeel was, dat de Grondwet hem vrijheid gaf het oppertoezicht ter zijde te stellen

en te vervangen hetzij door een „oppertoezichts-vacuüm”, hetzij door „iets anders”. Noemt hij dit voorbeeld niet, dan blijf ik bij wat ik boven schreef, dat de wetgever — tractaats- of binnenlandsche — dus doende lijnrecht zal ingaan tegen eene wetgevende praktijk van dertig jaren. Dat is de ontwikkelingsgang van onze Waterstaatswetgeving, dat is de authentieke interpretatie van het grondwettig begrip oppertoezicht over alles wat den Waterstaat betreft. En *daarom* moet bij de beoordeeling van de bepalingen in het Belgische tractaat over het Scheldebeheer de vraag over den strijd met de Grondwet als eene uiterst belangrijke voorop staan. Hoe men aan niet-onredelijke Belgische wenschen ten opzichte van het Scheldebeheer zal kunnen tegemoet komen, is eene vraag van latere zorg. In elk geval mag zulks niet op de in het tractaat aangegeven wijze. En dat is thans de hoofdzak.

C. J. H. SCHEPEL.

HET RECHTSKARAKTER VAN HET SCHELDEBEHEER IN HET BELGISCH VERDRAG

Sedert korten tijd heeft men de juridische zijde van het Belgisch Verdrag meer op den voorgrond geplaatst, terwijl tot ná de stemming in de Tweede Kamer voornamelijk zijn economische en politieke mérites in het centrum der belangstelling stonden. Zoo heeft thans Jhr. Dr. C. G. S. Sandberg in de „N. R. Ct.” van 13 Januari veel stof opgeworpen door zijn bewering, dat de bepalingen van het verdrag (en speciaal art. IV, § 3—5) in strijd zouden zijn met de Grondwetsartikelen betreffende het waterstaatsbeheer. In verband hiermede leverde Prof. Jhr. Mr. W. J. M. v. Eysinga in de Economisch-Statistische Berichten van 9 Februari een argumentatie, die men misschien summier aldus mag samenvaten: 1. elke internationale binding brengt eenige beperking mede; 2. een tractaat gaat volgens Nederlandsche rechtsopvattingen boven de Grondwet; 3. dit tractaat is niet met de Grondwet in strijd.

Deze argumentatie schijnt beslissend: de Grondwet is door het Belgische Verdrag *niet* geschonden. Wil men van nationaal standpunt uit tegen het verdrag opponeeren, dan zal men zich onvermijdelijk tot (op zichzelf trouwens reeds uiterst belangrijke) economische en politieke argumenten moeten beperken.

Het *rechtskarakter* van het Scheldebeheer laat zich slechts beoordeelen vanuit het internationale recht, dat als een vaste ordening de nationale rechtsgebieden ompant en beheerscht. De vraag zal nu zijn: bestaat er in het internationale recht een regel, die een dergelijk verdrag zou voorschrijven? Of zijn er intengedeel beginselen aan te wijzen, die zich er tegen verzetten?

Natuurlijk spreekt het vanzelf, dat, ook juridisch, allereerst de *practische* gegevens voor een oplossing beslissend zijn. Dit neemt echter niet weg, dat men de volle vrijheid heeft, een *principieel* onderzoek over deze quaestie voort te zetten, waar dit door anderen reeds is aangevangen.

I. Het is in Nederland uitentreure herhaald, dat wij ons niet onze bijzondere internationale positie moesten laten aanleunen zonder ook actief de moderne internationale verplichtingen op ons te nemen. In de oude ordening der staten, zoo heet het verder, zou elke staat, sterk door het leerstuk der souvereiniteit, zich hebben ontwikkeld zonder acht te slaan op de gerechtvaardigde belangen van zijne medestaten, terwijl thans de tijd aangebroken zou zijn, om in solidariteit, en op de basis van het recht, de gemeenschappelijke belangen te regelen.

Tot zoover de theorie. Bezien wij echter de geschiedenis, dan blijkt, dat het Schelde-regiem van 1839 in geen deele slechts de exclusieve belangen van Nederland tegenover België heeft gehandhaafd. Integendeel: op alle punten heeft Nederland op loyale wijze rekening gehouden met de geografische positie van België en met zijn belangen: wij wijzen

slechts op de waterafvoer, op de vrijheid van scheepvaart op Schelde, Maas en tusschenwateren, en op de mogelijkheid eener Belgische verbinding over Limburg met het Rijnland (verdrag 1839 artt. 8, 9, 10, 12 en het verdrag van 1863 over de Maasaf-tappingen). De souvereiniteit, die Nederland dus in 1839 over zijn gebied uitoefende, was dan toch niet zoo vijandig tegenover het Belgisch belang!

De waarheid is, dat men aan het begrip souvereiniteit in het volkenrecht velerlei beteekenis heeft verbonden, en dat men speciaal hier twee van de belangrijkste beteekenissen met elkander verwart:

1. de ongebreidelde macht van een staat tegenover andere staten.

2. het vrije beheer en bestuur van een staat over zijn eigen territorium en rechtsmacht over zijn onderdanen.

Bij de eerste beteekenis van de souvereiniteit is elke Volkenbond tot mislukking gedoemd en alle samenwerking slechts in zooverre mogelijk, als het individueel belang van één staat daardoor gediend is.

De souvereiniteit in de tweede beteekenis echter verdraagt zich met *alle* bindingen, wanneer deze slechts aan geen vreemde macht (buiten den Volkenbond) eenige bevoegdheid tot rechtsuitoefening op Nederlandsch territorium geven.

Hadden wij sedert 1839 tegenover België het systeem der exclusieve souvereiniteit toegepast, ja, dan ware er inderdaad grond, thans die buitensporige souvereiniteit in te perken, zooals artikel IV § 3—5 van het ontwerp-verdrag dit doet. Dan zou het tijd worden, een internationale commissie in het leven te roepen, teneinde aan de misbruiken van Nederlandsche zijde een einde te maken. Dan ook zou het zin hebben, ons in den boven omschreven zin van nationaal egoïsme tot internationale broederschap te bekeeren, en voor een waarlijk objectief beheer waarborgen te vestigen door een internationale commissie.

Doch wanneer Nederland steeds uit eigen beweging alle zijne verplichtingen heeft begrepen en loyaal is nagekomen, dan is de Nederlandsche souvereiniteit over de Schelde een voldoende garantie, dat aan onze internationale verplichtingen zal worden voldaan. Wil men ons bekeeren van nationaal egoïsme tot internationale broederschap, dan dient eerst aangetoond te worden, dat wij die bekeering van noode hebben. Vóórdien kan Nederland verklaren, dat de internationale broederschap, wil zij geen zinledig woord zijn, allereerst gebaseerd moet zijn op de materiele gelijkheid der staten.

II. Niet alleen verlangt de moderne rechtsorde geen opgeven der Nederlandsche souvereiniteit over de Schelde, maar dat opgeven is daarmede zelfs in strijd. Herinneren wij ons de uitspraak van een Nederlandsch geleerde. In zijn intreedende getiteld „Volkenbond en Staat” in 1920 te Amsterdam gehouden, onderzocht Prof. Mr. Kleintjes de beteekenis van het begrip der souvereiniteit, welke sedert de oprichting van den Volkenbond eenige wijziging heeft moeten ondergaan. Hij kwam tot de conclusie, dat men het begrip „sovereiniteit” ook bij de nieuwe constellatie der staten kon handhaven. Mits men het zoude willen formuleeren: „de niet-onderworpenheid „in politieke aangelegenheden aan den uitsluitenden „wil van een anderen staat, dan zoude men een alleszins bruikbaar begrip hebben voor den nieuwgeboren „toestand. Immers bij deze omschrijving heeft men „enkel het oog op de verhouding van een staat tot „een gelijksoortige territoriale rechtsgemeenschap, „zoodat landssouvereiniteit kan blijven bestaan bij „toetreding van een staat tot een organisatie in den „zin van den huidige Volkenbond . . . Wanneer de „vrijheidsinperking van alle leden van den Bond door „de onderworpenheid aan het Bondsstatuut in het „wezen dezelfde is, . . . dan is de *capitis deminutio* „dezelfde en het offer, dat elk der leden ten bate der „menschheid brengt, rechtens gelijk . . .”

Van technisch-juridisch standpunt kan men misschien deze formule wegens enkele detailpunten critiseeren; waar het echter op aankomt is de gedachte, dat *wanneer* de staten terwille van de internationale ordening iets van hunne souvereiniteit hebben af te geven, dit volgens Prof. Kleintjes dient te geschieden aan den Volkenbond boven de staten, doch niet aan andere staten. Inderdaad: wanneer de internationale broederschap ons zou dwingen, souvereine rechten van Nederland aan een vreemden staat af te staan, dan zou het internationale recht achteruit, in plaats van vooruit zijn gegaan. Vroeger werd een dergelijke machtsuitbreiding bij zijn naam genoemd: machtssovereiniteit. Thans echter noemt men die machtsuitbreiding: internationale broederschap, terwijl verzet tegen die uitbreiding als nationaal egoïsme wordt gebrandmerkt.

III. Nog een derde argument van juridischen aard kan men tegen het voorgestelde Schelderegim aanvoeren, het is een argument, dat ik reeds in het Nederlandsch Juristenblad van 15 Januari kort heb uiteengezet. Waar het bij de Schelde in hoofdzaak om gaat, is het „economisch” recht van vrijen doortocht voor Belgische en vreemde handelschepen, terwijl andere Belgische verlangens, als het onmiddellijke toezicht op den waterstaat en de vrijheid van beslag voor doorvarende schepen, voor België slechts secundaire middelen moeten zijn om die vrije doortocht meer naar zijn eigen inzicht te beheerschen. Beter dan te vragen, of dit onmiddellijke toezicht door België in strijd is met de Nederlandsche Grondwet, dient men er zich rekenschap van te geven, dat dit toezicht in strijd is met het algemeene volkenrecht.

Volgens het ontwerp-verdrag herinnert het Schelderegim aan een internationaal servituut. Van zulk een servituut kan gesproken worden, niet alleen wanneer een staat de permanente uitoefening van souvereine rechten aan een vreemden staat op zijn eigen territorium verleent, maar ook reeds, wanneer de eerste staat slechts ten behoeve van dien vreemden staat van eenig soeverein recht afstand doet. Beide posities doen zich in het ontwerp-verdrag voor: de eerste in artikel IV § 3—5 (gemengde beheerscommissie); de tweede in artikel IV § 1 (vrijheid van beslag voor doorvarende schepen).

Nu is het een essentieel beginsel van het algemeene volkenrecht, dat de verleening van niet-politieke rechten (dus van „economische” rechten als doortocht, visscherij enz.) *niet* op zichzelf eenige overdracht of vermindering van souvereiniteit met zich brengt of met zich behoeft te brengen. In dit verband is het van belang naar de uitspraak van het Permanente Hof van Arbitrage te verwijzen, die d.d. 7 September 1910 in zake den Noord-Atlantischen visscherijstrijd (Newfoundlandquaestie) tusschen Engeland en de Vereenigde Staten, en wel te Den Haag, gewezen werd.

In deze zaak had Engeland in 1818 (en vroeger) aan de Vereenigde Staten terwille van de inwoners van dezen staat, het recht van visscherij enz. toegekend in de territoriale wateren van New Foundland en omliggend gebied. De vraag nu, welke een eeuw lang de twee partijen verdeeld hield, was in hoofdzaak, of dit recht der Vereenigde Staten ook medebracht de bevoegdheid, om met Engeland gezamenlijk de uitoefening van dit visscherijrecht te reglementeeren. (vgl. de gemengd Nederlandsch-Belgische beheerscommissie voor de Schelde). Het Arbitragehof, waarin o.a. ook de Nederlandsche staatsman Jhr. Mr. A. F. de Savornin Lohman zitting had, verwierp deze consequentie en nam dus aan, dat het economische recht der Vereenigde Staten *niet* tevens een soeverein recht met zich medebracht. Wel had Engeland de verplichting, om op voor beide partijen billijke wijze de uitoefening der visscherij te regelen, en zou een geschil dienaangaande tusschen de twee staten door een onpartijdig orgaan worden beslist. — Evenzoo zou

België ook het recht moeten hebben, wanneer een Nederlandsche beslissing over het Scheldebeheer niet in overeenstemming met het verdrag toescheen, van die beslissing bij een arbitragehof of bij het Permanente Hof van Internationale Justitie in beroep te komen. — *In principe* echter was de volle souvereiniteit van Engeland over de territoriale wateren van Newfoundland gehandhaafd, en zoo diende ook de volle souvereiniteit van Nederland over de Schelde gehandhaafd te blijven.

Indertijd werd de internationale geest van deze beslissing wijd en zijd geroemd. Een analoge oplossing van de Scheldequaestie zou zelfs de goedkeuring kunnen ontvangen van Grotius, die in zijn „*De Jure Belli ac Pacis*” (II, 2, § 12) het regiem der rivieren behandelend, er den nadruk op legt, dat het nationale belang op een rivier niet achtersta bij een internationaal of vreemd belang.

Als nu het Permanente Hof van Arbitrage, aan hetwelk Nederland gastvrijheid schenkt, een dergelijk voorbeeld van internationale samenwerking geeft, dan behoeft toch Nederland hiervan waarlijk niet af te wijken!

Nog andere juridische argumenten zijn tegen het voorgesteld Schelderegim aan te voeren, en wel voornamelijk van militairen aard. Deze zijn echter reeds voldoende door meer competente schrijvers toegelicht. Een verhoeden van *dit* verdrag is met onze internationale traditie, vanaf Grotius tot aan het Permanente Hof van Arbitrage, in volle harmonie.

Nijmegen.

Mr. J. C. BAAK.

DE RECHTSBAND TUSSEN PROVINCIE EN GEMENGD BEDRIJF.

Op 14 December 1926 heeft het lid der Provinciale Staten van Gelderland, de Heer A. A. Verheyen, tot Gedeputeerde Staten dier provincie een vraag gericht omtrent het plotselinge ontslag van een tweetal meteropnemers bij de Provinciale Geldersche Electriciteits-Maatschappij, en „aangenomen dat Gedeputeerde Staten ten deze geen dwingende bevoegdheid bezitten van welke anders gebruik ware te maken” dit college verzocht zijn moreelen invloed bij den directie der P.G.E.M. aan te wenden teneinde herhaling van dergelijke ontslagen te voorkomen en de gedupeerden schadeloosstelling te verschaffen. Enkele dagen later stelde in de winterzitting van dezelfde Staten het lid, de Heer J. F. Wegener, een motie voor om Gedeputeerde Staten uit te noodigen met de directie der Provinciale Geldersche Electriciteits-Maatschappij een bespreking te willen houden in hoeverre het mogelijk zoude zijn, dat voor straatverlichting der plattelandsgemeenten een veel lager, liefst uniform, tarief wordt ingevoerd.

Deze beide voorvallen uit onze provinciale huishouding geven mij aanleiding tot enkele beschouwingen over de rechtsverhouding tusschen een provincie en een gemengd bedrijf als de Provinciale Geldersche Electriciteits-Maatschappij. Uitingen als de bovenbedoelde toch komen geregeld uit de kringen der Provinciale Statenleden voort, ook elders dan in Gelderland; en zij zijn als het ware de symptomen van een steeds verder om zich heen grijpend misverstand omtrent de positie van de provinciale overheid tegenover de gemengde bedrijven; een misverstand, dat reeds tot tal van nuttelooze discussies en voorstellen aanleiding heeft gegeven.

Bij mijn uiteenzetting zullen uitsluitend de statuten der Provinciale Geldersche Electriciteits-Maatschappij (de P.G.E.M.) als leidraad dienen; het gezegde is echter mutatis mutandis evenzeer toepasselijk op andere gemengde bedrijven van gelijken aard.

Om verschillende, hier niet ter zake doende redenen, wilde de provincie Gelderland de aanleg en exploitatie der stroomnetten, benevens de productie en distributie van elektrische energie in haar gebied niet in eigen bedrijf nemen, doch afzonderlijk organiseren. Hiertoe

richtte zij, te zamen met de gemeenten Apeldoorn, Barneveld, Gorssel en Rheden, op 24 Maart 1915 te Arnhem de P.G.E.M. op als een gewone naamlooze vennootschap naar ons Wetboek van Koophandel, bestuurd door een eigen directeur en commissarissen, met volledig autonome bevoegdheden. De eenige rechtsbanden tusschen vennootschap en provincie zijn: 1°. bezit krachtens art. 3 der statuten de provincie 96 pCt. der aandeelen; 2°. moeten krachtens art. 12 twee der leden van de uit ten minste zeven personen bestaanden raad van commissarissen lid zijn van het college van Gedeputeerde Staten van Gelderland; 3°. is krachtens art. 19 hetzelfde voorgeschreven voor één der drie leden van den raad van toezicht; en 4°. zal krachtens art. 26 de winstuitkeering op de aandeelen der provincie verschuldigd, niet meer zijn dan 2 pCt. boven den rentevoet, waarnaar door de provincie is geleend voor het kapitaal ter deelneming in de vennootschap, vermeerderd met het bedrag naar dien maatstaf noodig, tot aanzuivering van hetgeen in eenig jaar minder dan het bovengenoemde op die aandeelen is uitgekeerd; terwijl hetgeen door deze beperking als onverdeelde winst beschikbaar blijft, wordt aangewend tot verlaging der stroomprijzen en tot buitengewone uitbreiding van het kabelnet; een en ander te bepalen door Gedeputeerde Staten der provincie Gelderland.

Afgezien van deze laatste bevoegdheid van het uitvoerend orgaan der provincie bestaat derhalve de invloedssfeer van het provinciaal bestuur in de P.G.E.M. uitsluitend in het overwegend stemrecht der provincie in de algemeene vergadering der vennootschap. Immers ook al moeten sommige commissarissen en leden van den raad van toezicht tevens lid zijn van het college van Gedeputeerde Staten, zij *vertegenwoordigen* als commissaris of als lid van den raad van toezicht de provincie niet; zij hebben daarin uitsluitend zitting als de Heer A. of B., die als bijkomstige vereischte een bepaalde publieke functie moet bekleeden. Bij de vervulling van hun taak hebben deze personen derhalve van de provinciale overheid in geen enkel opzicht orders in ontvangst te nemen; zij zijn volkomen vrij in hun doen en laten.

Het overwegend stemrecht der provincie wordt krachtens art. 31 der statuten in de algemeene vergadering der P.G.E.M. uitgeoefend door een of meer door Gedeputeerde Staten aan te wijzen vertegenwoordigers. Hoe de positie van deze persoon of personen tegenover de provinciale autoriteiten, en in het bijzonder ten opzichte van de Provinciale Staten, is, zal uit de Provinciale Wet moeten blijken.

Deze wet draagt in haar artikel 154 het beheer der provinciale eigendommen aan Gedeputeerde Staten op. Onder deze eigendommen vallen ook de aandeelen der provincie in de P.G.E.M.; en daar het uitoefenen van het stemrecht op deze aandeelen mede onder het beheeren ervan valt, moet dit in de algemeene vergadering van de P.G.E.M. door of vanwege Gedeputeerde Staten geschieden. Art. 31 der statuten, hierboven geciteerd, gaat derhalve van een juiste opvatting der verhoudingen uit.

Intusschen bepaalt art. 163 der Provinciale Wet, dat Gedeputeerde Staten wegens de dagelijkse leiding en uitvoering der zaken, voor zooveel de in de art. 152—162 omschreven handelingen betreft, aan de Provinciale Staten verantwoording schuldig zijn. Onder dit voorschrift valt mede het beheer van de aandeelen in de P.G.E.M., en derhalve ook de wijze, waarop de door Gedeputeerde Staten aangeezenen vertegenwoordiger der provincie in de algemeene vergadering van de P.G.E.M. gestemd heeft.

Dit recht op verantwoording door Gedeputeerde Staten over de gestie van den vertegenwoordiger der provincie in de algemeene vergadering der P.G.E.M. is het eenige middel, waardoor de Provinciale Staten zich met een gedeelte der faits et gestes van de

P.G.E.M. mogen inlaten. Alles wat daarbuiten ligt valt buiten hun invloeds- en bemoeiingssfeer; zoo b.v. alle zaken, welke krachtens de statuten der P.G.E.M. aan de beslissing van de directie en/of de commissarissen zijn opgedragen. Hieronder vallen de beide voorbeelden uit het begin van mijn artikel; vandaar dat ik sprak van een daaruit blijkend verkeerd inzicht in de rechtsverhoudingen.

Wel kan natuurlijk de vertegenwoordiger der provincie in de algemeene vergadering van de P.G.E.M. critiek oefenen op het beleid van directie en commissarissen; hen rechtstreeks tot een andere houding dwingen, anders dan door hen door de vergadering te doen ontslaan en anderen te doen benoemen, vermag hij, en met hem de provincie, niet.

Heeft nu de hierboven reeds genoemde verantwoordingsplicht ex art. 163 der Provinciale Wet van Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten over het beheer der provinciale eigendommen tot consequentie, dat de Provinciale Staten ten opzichte van dit beheer aan Gedeputeerde Staten bindende opdrachten, scherper gezegd: orders, kunnen geven?

Voorop zij gesteld, dat de Provinciale Staten in geen geval door verloochening van de handelings van den vertegenwoordiger der provincie in de algemeene vergadering der P.G.E.M. de besluiten van laatstgenoemde weer ongedaan kunnen maken. Be-doelde persoon, handelende in zijn bovenvermelde hoedanigheid, is de provincie Gelderland; deze heeft dus eenmaal haar stem uitgebracht en kan deze evenmin als iedere andere stemgerechtigde in een vergadering weder herzien. Aan hetgeen reeds geschied is, kunnen de Provinciale Staten derhalvenimmertornen.

Doch kunnen zij, krachtens hun recht op verantwoording, voor de toekomst een bindende gedragslijn voor den provincialen vertegenwoordiger, immers voor diens aanwijzers, de Gedeputeerde Staten, vaststellen? Hierover kan men verschillend oordeelen: met den bekenden commentator der Provinciale Wet, Mr. H. J. van Leeuwen (De Provinciale Wet, blz. 305 v.) ben ik echter van meening, dat de Provinciale Staten, bij gebreke van een nader wettelijke regeling van de consequenties der hierbedoelde verantwoording, slechts door middel van moties van goed- of afkeuring hun meening over de houding van Gedeputeerde Staten kunnen uiten, en dat, wanneer laatstgenoemden zich van een eventueele afkeuring niets wenschen aan te trekken, niet-herkiezing het eenige dwangmiddel tegen hen is. Slechts hierdoor zullen derhalve in laatste instantie de Provinciale Staten hun opinie omtrent de gestie der P.G.E.M. kunnen doorzetten.

Zutphen, Januari 1927. Mr. Dr. D. J. SANNES.

DE WAARDE VAN HET GOUD.

II (Slot).

De op de volgende bladzijde afgedrukte tabel geeft een beeld van de goudreserves en de biljettencirculatie der voornaamste landen op het einde van 1913 en van 1926.

Men zal opmerken dat de cijfers der kolommen (2) en (5) niet den totalen monetairen goudvoorraad der wereld in 1913 en 1926 voorstellen. Afgezien van het feit dat enkele van de minder belangrijke landen in de tabel ontbreken, hebben wij geen melding gemaakt van de circulerende gouden munt. Deze kan voor ons doel buiten beschouwing blijven. Het is algemeen bekend dat er vóór 1914 in verschillende landen zeer belangrijke bedragen aan goudgeld in omloop waren — de totale goud-circulatie der wereld op het einde van 1913 is wel op $\text{f} 500$ miljoen à $\text{f} 600$ miljoen geschat —; maar het grootste gedeelte van die bedragen heeft tijdens en na den oorlog zijn weg gevonden naar de kelders der circulatiebanken; en heden ten dage speelt het goud als circulatiemiddel nog slechts een zeer bescheiden rol. Tot de eigenlijk gezegde reserves van een land kan echter circulerende gouden

munt, onverschillig of haar bedrag groot of klein is, niet gerekend worden. Zij kan ten hoogste als een latente reserve worden aangemerkt.

Een enkele blik op de tabel is voldoende om te doen zien, dat de goudreserves sedert 1913 zeer belangrijk zijn toegenomen. Het totaalcijfer is met 80 procent gestegen. De vermeerdering is in de eerste plaats te verklaren uit het beschikbaar komen van nieuw-gewonnen goud voor monetaire doeleinden, maar vindt voor een belangrijk gedeelte ook haar oorzaak in het zoeven vermelde toevloeden van circulerende gouden munt naar de centrale banken. Zooals men ziet is het leeuwendeel van het accres ten goede gekomen aan de Vereenigde Staten. De goudreserves van de Unie stegen gedurende de afgelopen dertien jaren met ruim $\text{f} 500$ miljoen of meer dan 165 procent; die van de Europeesche staten klommen met $\text{f} 180$ miljoen of even 30 procent; die van de overige landen met een goede $\text{f} 170$ miljoen of ruim 90 procent.

Op zichzelf zeggen deze cijfers ons natuurlijk nog weinig omtrent de tegenwoordige goudvoorziening van de wereld. Om op dit punt het juiste licht te doen vallen moeten wij de cijfers van de goudvoorraden vergelijken met de bedragen van de biljettencirculaties, tot welker dekking zij hebben te dienen, en die, zooals bekend, sedert 1913 eveneens sterk toegenomen zijn. Uit deze vergelijking blijkt, dat de goudvoorziening van de wereld in haar geheel er in de laatste dertien jaren iets (doch niet heel veel) op achteruit gegaan is. De gezamenlijke biljettenomloop van de 35 in de tabel vermelde landen was op het einde van 1913 voor 63,5 procent door goud gedekt; op het einde van 1926 bedroeg dit percentage 61,9. Wanneer men de verschillende deelen der wereld elk afzonderlijk beschouwt, valt echter een zeer uiteenloopende ontwikkeling waar te nemen. Europa kwam in een veel minder gunstige positie. Het dekkingspercentage van de totale biljettencirculatie der Europeesche staten daalde van 59,6 tot 42,4. Daarentegen werd de gouddekking van de Unie veel ruimer. Zij klom van 71,5 procent in 1913 tot 113 procent in 1926. De dekking van den gezamenlijken biljettenomloop der overige landen liep weder terug, doch in veel geringer mate dan in Europa het geval was. Zij daalde van 65 procent tot 58,2 procent.

* * *

Aan de hand van het bovenstaande willen wij thans de vraag onder de oogen zien, of het vermoedelijke aanbod van goud voor monetair gebruik in de komende jaren al dan niet toereikend zal zijn om de vraag naar goud voor monetaire doeleinden te bevredigen. En dan kan, dunkt mij, het volgende worden geantwoord.

Voor de voorziening in de monetaire goudbehoefden der Vereenigde Staten, zal, zoo niet alle voorteekenen bedriegen, voorloopig wel geen beroep behoeven te worden gedaan op het bedrag van, naar schatting, gemiddeld $\text{f} 30$ miljoen à $\text{f} 35$ miljoen aan nieuw-gewonnen goud, dat, zooals wij in het eerste gedeelte van dit opstel gezien hebben, in de naaste toekomst vermoedelijk jaarlijks voor monetair gebruik beschikbaar zal komen. De Vereenigde Staten hebben op het oogenblik goud over. Dit wil niet zeggen dat het gele metaal in de Unie overvloedig zou zijn in dien zin, dat het de neiging zou hebben om tegenover de goederen in waarde te dalen en dientengevolge het land te verlaten. Het is eenvoudig aldus op te vatten, dat er bij den tegenwoordigen omvang van den goudvoorraad der Vereenigde Staten aan dien voorraad een aanmerkelijk bedrag zou kunnen worden onttrokken, zonder bij de bestaande dekkingsvoorschriften eenige credietcontractie noodzakelijk te maken. De grootte van dit surplus aan goud kan als volgt worden becijferd. De *Federal Reserve Act* bepaalt, zooals bekend, dat de circulatie der *federal reserve notes* voor ten minste 40 procent gedekt moet zijn door goud, en dat de deposito's bij de reservebanken voor ten minste 35

Goudreserves en biljettencirculatie der voornaamste landen op het einde van 1913 en van 1926.¹⁾
(In duizendtallen ponden sterling)

Landen (1)	Einde 1913			Einde 1926		
	Goudreserves (2)	Biljetten-circulatie (3)	Dekkings-percentage (4)	Goudreserves (5)	Biljetten-circulatie (6)	Dekkings-percentage (7)
België	9.961	41.990	23,7	17.721	51.118	34,7
Bulgarije	2.180	7.495	29,1	1.706	5.184	32,9
Denemarken	4.412	8.420	52,4	11.483	21.207	54,1
Duitschland	58.498	129.672	45,1	89.774	183.114	49,0
Finland	1.430	4.480	31,9	1.694	6.901	24,5
Frankrijk	140.696	228.542	61,6	220.191	431.896	51,0
Griekenland	1.000	9.710	10,3	2.976	12.254	24,3
Groot-Britannië	34.983	29.608	118,2	151.118	380.996 ²⁾	39,7
Hongarije	—	—	—	6.072	16.938	35,8
Italië	48.536	70.577	68,9	45.365	166.038	27,3
Joego-Slavië	—	—	—	3.417	21.134	16,2
Nederland	12.624	26.058	48,4	34.174	67.526	50,6
Noorwegen	2.632	5.933	44,4	8.089	17.559	46,1
Oostenrijk	51.707	103.902	49,8	1.518	27.395	5,5
Polen	—	—	—	5.485	13.624	40,3
Portugal	1.657	18.227	9,1	1.906	18.982	10,0
Roemenië	6.020	17.330	34,7	10.159	22.649	44,9
Rusland	178.500	180.240	99,0	17.427	93.827	18,6
Spanje	19.168	76.975	24,9	101.466	136.882	74,1
Tsjecho-Slowakije	—	—	—	5.569	50.016	11,1
Zweden	5.672	12.190	46,5	12.334	28.850	42,8
Zwitserland	6.798	12.553	54,2	16.578	34.680	47,8
Totaal Europa	586.474	983.902	59,6	766.222	1.808.770	42,4
Vereenigde Staten van Noord-Amerika	313.174 ³⁾	438.300 ⁴⁾	71,5	835.783 ³⁾	740.309 ⁴⁾	113,0
Canada	33.050	23.920	138,2	44.158	31.622	139,6
Argentinië	58.530	71.830	81,5	89.640	112.530	79,7
Brazilië	12.300	59.800	20,6	10.695	63.990	16,7
Chili	8.550	9.300	91,9	14.293	9.312	153,5
Uruguay	2.235	4.574	48,9	11.690	13.125	89,1
Australië	4.500	10.300	43,7	22.100	49.900	44,3
Nieuw Zeeland	5.300	1.700	311,8	7.792	6.500	119,9
Zuid-Afrika	8.200	2.300	356,5	7.107	7.920	89,7
Egypte	2.170	2.292	94,7	3.600	33.092	10,9
Britsch-Indië	25.470	46.400	54,9	22.320	135.885	16,4
Nederlandsch-Indië	2.056	9.249	22,2	16.341	26.529	61,6
Japan	23.050	43.670	52,8	107.973	124.195	86,9
Totaal der landen buiten Europa en de Vereenigde Staten	185.411	285.335	65,0	357.709	614.600	58,2
Algemeen totaal	1.085.059	1.707.537	63,5	1.959.714	3.163.679	61,9

¹⁾ De cijfers voor 1913 zijn, met een kleine correctie voor die van de Vereenigde Staten, ontleend aan de *Statist* van 16 en 23 Januari 1926. Die voor 1926 zijn ontleend aan of berekend uit weekstaten van centrale credietinstellingen en opgaven in het *Monthly Bulletin of Statistics*, het *Federal Reserve Bulletin*, den *Annual Bullion Letter* voor 1926 van Montagu, en den Londenschen *Economist*. Voor elk land is het laatst beschikbare cijfer voor 1926 genomen. De omrekening in ponden sterling heeft plaats gehad naar de

muntpariteit, behalve voorzoover de biljettencirculatie van landen met gedeprecieerde valuta betreft, welke omgerekend is op den voet van den wisselkoers te Londen dd. 31 December 1926.

²⁾ Met inbegrip van *currency notes*, doch onder aftrek van de bankbiljetten in de *currency note reserve*.

³⁾ Met inbegrip van de dekking tegen *gold certificates* in omloop.

⁴⁾ Met inbegrip van *gold certificates* in omloop.

procent gedekt moeten zijn door goud of *lawful money*. Nu bedraagt op het oogenblik (Januari 1927), de circulatie der *federal reserve notes* (ik rond de cijfers gemakshalve af) ongeveer \$ 1750 miljoen; de totale deposito's der reservebanken, beloopt \$ 2300 miljoen; de goudreserve van het *Federal Reserve System* bedraagt ongeveer \$ 2900 miljoen. De *federal reserve notes* en de deposito's tezamen (\$ 4050 miljoen) zijn derhalve voor ruim 70 procent door goud gedekt. Aangenomen kan worden, dat deze dekking, tot bijvoorbeeld 50 procent zou kunnen dalen zonder de reservebanken in eenig opzicht in moeilijkheden te brengen. Bij een goudreserve van pl.m. \$ 2050 miljoen zouden de *federal reserve banks*, wanneer daartoe uit anderen hoofde geen aanleiding bestond, evenmin tot credietbeperking behoeven over te gaan als bij een goudreserve van \$ 2900 miljoen. Op het oogenblik zou de Unie dus zonder eenig bezwaar een bedrag van pl.m. \$ 850 miljoen, of, ruw genomen, £ 175 miljoen, aan goud kunnen missen.¹⁾ Ten gevolge van de

¹⁾ Zij zou zelfs nog belangrijk méér kunnen missen wanneer de ongeveer \$ 1100 miljoen aan *gold certificates*, die op het oogenblik in omloop zijn, en waarvoor een gouddekking van 100 procent is voorgeschreven, door *federal reserve*

toeneming van bevolking, productie, handel en verkeer zal, bij gelijkblijvend goudvoorraad, dit surplus mettertijd waarschijnlijk gaandeweg kleiner worden, om ten slotte geheel te verdwijnen. Hoe lang dit zal duren, zal afhangen van het tempo van de economische ontwikkeling. Hieromtrent valt niets met zekerheid te zeggen, doch het schijnt niet onredelijk, te veronderstellen, dat dat tempo in de naaste toekomst gemiddeld ongeveer 2 procent per jaar zal bedragen. Een dergelijke ontwikkeling zou *ceteris paribus* medebrengen, dat de circulatie der *federal reserve notes* en de deposito's der reservebanken jaarlijks met 2 procent toenamen en dat mitsdien ook de goudreserve die daartegenover staat, met 2 procent per jaar zou moeten aangroeien. Wanneer men aanneemt, dat de *federal reserve notes* werden vervangen. Om de zaak niet onnoodig te compliceeren laten wij dit punt in den tekst buiten beschouwing. Men weet, dat de Vereenigde Staten gedurende de laatste jaren het gebruik van *gold certificates* sterk hebben in de hand gewerkt om op deze wijze een gedeelte van hun overvloedige goud te „steriliseeren”. Mocht de goudvoorraad van de Unie in de toekomst aanmerkelijk kleiner worden, dan lijkt het niet onwaarschijnlijk dat men gaandeweg weder een gedeelte van de *gold certificates* door *federal reserve notes* vervangen zal.

ral reserve banks een gouddekking van 50 procent willen aanhouden, zou het surplus van \$ 850 miljoen voor geruimen tijd voldoende zijn om in dat jaarlijksche accres te voorzien.

* * *

Op grond van deze overwegingen mogen wij het er, dunkt mij, voor houden dat de Unie in de komende jaren geen beroep zal doen op het bedrag van £ 30 miljoen à £ 35 miljoen aan nieuw-gewonnen goud, dat vermoedelijk jaarlijks voor monetair gebruik beschikbaar zal komen. Dat bedrag zal derhalve in de naaste toekomst geheel voor de aanvulling van den monetair goudvoorraad der overige landen kunnen worden aangewend. Volgens onze tabel bedragen de gezamenlijke goudreserves van de landen buiten de Vereenigde Staten ongeveer £ 1120 miljoen. Wanneer wij dit bedrag nog met £ 80 miljoen verhoogen voor de landen die in de tabel ontbreken, komen wij tot een cijfer van £ 1200 miljoen. Een jaarlijksche vermeerdering van dit bedrag met 2 procent uit hoofde van den economischen vooruitgang zou voorloopig minder dan £ 30 miljoen per jaar vereischen.

Natuurlijk blijft het altijd denkbaar dat sommige landen er in de komende jaren naar gaan streven om, gelijk vóór den oorlog, weder aanzienlijke bedragen aan goudgeld in circulatie te brengen, of de goudreserves hunner centrale banken in sterker mate op te voeren dan met het tempo van den economischen vooruitgang overeenkomt. Op deze wijze zou een extra-vermeerdering van de vraag naar goud kunnen intreden, tot de bevrediging waarvan de meergenoemde £ 30 miljoen à £ 35 miljoen per jaar wellicht niet toereikend zouden zijn. Doch zeer waarschijnlijk lijken deze eventualiteiten niet. De ervaring heeft nu wel voldoende geleerd dat de gouden standaard zeer wel bestaanbaar en te handhaven is zonder dat het goud in het binnenlandsch verkeer als betaalmiddel wordt gebezigd, en dat het aanwenden van belangrijke hoeveelheden van het gele metaal voor circulatie-doeleinden derhalve beschouwd moet worden als een luxe, waar men zonder bezwaar buiten kan. De landen die in de laatste jaren tot den gouden standaard zijn teruggekeerd, hebben dan ook tot dusver geen neiging getoond om tot een eenigszins omvangrijke goudcirculatie te komen; en, gegeven de groote financieele offers, die een dergelijke circulatie vraagt, ziet het er niet naar uit, dat dit in de toekomst anders zal worden. Het eenige land waar een strooming van beteekenis ten gunste van het op groote schaal in omloop brengen van goudgeld bestaat, is, naar het schijnt, Britsch-Indië. Maar de voorstellen die verleden jaar door de commissie Hilton Young met betrekking tot de hervorming van het Britsch-Indische geldwezen gedaan zijn, en die, zooals bekend, door de Britsch-Indische Regeering in hun geheel zijn overgenomen, gaan niet in deze richting en strekken tot het invoeren, naar Engelsch voorbeeld, van een *gold bullion standard*.

Ook voor het intreden van een omvangrijke vraag naar goud als gevolg van een mogelijk streven van bepaalde landen om het peil harer reserves te verhoogen, behoeft men vermoedelijk niet al te bevreesd te zijn. Dat de goudreserves van verschillende (voornamelijk Europeesche) staten heden ten dage naar verhouding aanmerkelijk geringer zijn dan in 1913, valt niet te ontkennen. De ervaring van de laatste jaren heeft echter duidelijk aangetoond dat voor het handhaven van den gouden standaard niet zulke omvangrijke goudvoorraden vereischt worden als men vóór den oorlog veelal meende; en in verschillende landen bestaat dan ook tegenwoordig ongetwijfeld de tendens om met kleiner reserves genoeg te nemen. Dat deze tendens in de naaste toekomst verminderen zal valt moeilijk aan te nemen. De financieele positie van de meeste landen met betrekkelijk geringe goudreserves is niet van dien aard, dat het er naar uitziet alsof zij er in de komende jaren gemakkelijk toe zullen overgaan

belangrijke bedragen aan de uitbreiding van die reserves ten koste te leggen. En de practijk van den *gold exchange standard* heeft een groot aantal staten reeds ertoe gebracht in de statuten van hun circulatiebanken de bepaling op te nemen, dat de dekking van de obligo's dier banken niet uitsluitend in goud behoeft te worden gehouden, maar voor een grooter of kleiner gedeelte ook uit buitenlandsche wissels of saldi in het buitenland mag bestaan.

Ten slotte dient in dit verband ook nog het volgende in het oog te worden gehouden. Wanneer in de naaste toekomst, uit hoofde van een der genoemde oorzaken, in Europa een begin van goudschaarschte zou ontstaan, met het gevolg, dat de waarde van het goud in de oude wereld neiging zou gaan vertoonen om te stijgen, dan zou dit naar alle waarschijnlijkheid zeer spoedig een toevloed van goud uit de Vereenigde Staten ten gevolge hebben en deze toevloed zou in de gegeven omstandigheden vermoedelijk ruimschoots voldoende zijn om vraag en aanbod weder in evenwicht te brengen.

* * *

Deze overwegingen wettigen, naar het mij voorkomt, de conclusie dat, voorzover de zaak zich op het oogenblik laat overzien, een stijging van de waarde van het goud van eenige beteekenis gedurende de eerstvolgende tien jaren niet waarschijnlijk is. Dit brengt ons vanzelf tot de vraag of wij ons dan wellicht op een daling van de waarde van het gele metaal hebben voor te bereiden. Over dit punt kunnen wij na al het vooraangaande kort zijn. Indien er geen belangrijke nieuwe goudvelden, of aanmerkelijk goedkoper methoden voor de productie van goud dan de thans bekende, ontdekt worden — beide eventualiteiten waaromtrent wij volstrekt in het duister tasten en die wij daarom buiten beschouwing laten — zijn er, aangenomen dat de wereld in het algemeen aan den gouden standaard vasthoudt, twee manieren denkbaar, waarop een gouddepreciatie zou kunnen intreden. In de eerste plaats zou het mogelijk zijn dat de landen die op het oogenblik over groote goudvoorraden beschikken, het besluit namen om zich, op het voetspoor van de op dit stuk minder bevoorrechte staten, voortaan met aanmerkelijk kleiner goudvoorraden tevreden te stellen en de dekking van de obligo's hunner circulatiebanken voor een belangrijk deel niet langer uit goud maar uit buitenlandsche wissels of saldi in het buitenland te doen bestaan. Wanneer zij daarbij dan uit bezuinigingsoverwegingen in een betrekkelijk kort tijdsbestek een groot deel van hun aldus overtollig geworden goud aan de markt brachten, zou de vraag naar goud vermoedelijk niet toereikend zijn om bij de geldende prijzen het geheele aanbod te absorbeeren, en de waarde van het goud zou dalen. Deze gang van zaken lijkt echter wel zeer onwaarschijnlijk. Het werkelijke gevaar voor gouddepreciatie, indien het bestaat, ligt elders.

Wij hebben gezien dat de Vereenigde Staten heden ten dage over een aanzienlijk surplus aan goud beschikken. Op het oogenblik doet dat surplus in de Unie geen kwaad. Maar is het niet mogelijk dat dat surplus, ook zonder dat de Unie-regeering het opzettelijk verkoopt, en zonder dat de voorschriften inzake de dekking van de obligo's der reservebanken verzwaakt worden, wegvloeit naar andere landen en aldus gouddepreciatie teweeg brengt? Het komt mij voor dat hier moet worden onderscheiden. Wanneer in de komende jaren in Europa een begin van goudschaarschte zou ontstaan met het gevolg dat het goud neiging zou gaan vertoonen om in de oude wereld iets méér waard te zijn dan in de Vereenigde Staten, zou er — wij hebben dit geval zoo even reeds onder de oogen gezien — naar alle waarschijnlijkheid een goudstroom uit de Unie naar Europa intreden. Deze goudstroom zou echter geen gevaar voor depreciatie opleveren. Zij zou een beginnende goudappreciatie tegengaan, maar

ophouden zoodra in Europa het evenwicht tusschen vraag en aanbod van goud hersteld was. Doch een eventueel wegvloeiën van goud uit de Unie zou ook een andere oorzaak kunnen hebben. Een sterke credietexpansie in de Vereenigde Staten, die door de *federal reserve banks* niet tijdig of niet voldoende werd geremd, zou een aanzienlijke vermindering van de waarde van den dollar kunnen teweegbrengen en een dergelijke waardevermindering zou zeer waarschijnlijk tot omvangrijke gouduitvoeren leiden. Op deze wijze zou het kunnen geschieden dat groote hoeveelheden goud haar weg vonden naar Europa op een moment waarop in de oude wereld geen voldoende vraag naar dat meerdere goud bestond, met het gevolg, dat de waarde van het gele metaal zou dalen. Deze eventualiteit veronderstelt echter een algeheel ommekeer in de geldpolitiek der Vereenigde Staten, die een belangrijken stap achterwaarts zou beteekenen. De *federal reserve banks* hebben de laatste jaren getoond, dat zij er voortdurend op bedacht waren elke credietexpansie die tot een eenigszins belangrijke waardedaling van den dollar dreigde te leiden, met kracht tegen te gaan. Zij hebben daarbij de opvatting van vóór den oorlog als zou een centrale bank zich haar credietpolitiek nagenoeg uitsluitend moeten laten voorschrijven door den omvang van haar reserves, laten varen, en gaan, bij de bepaling van haar gedragslijn in deze, veel meer dan vroeger met de algemeene crediet-situatie, en vooral ook met der stand van het indexcijfer te rade. Dit nieuwe stelsel heeft in de Unie tot dusver uitmuntend gewerkt en er schijnt reden om aan te nemen, dat het zich ook in de toekomst zal weten te handhaven. Wanneer dit het geval is, behoeven wij ons echter ook voor een waardeverandering van het goud uit *dezen* hoofde voorloopig niet al te bezorgd te maken.

* * *

Alles bijeengenomen kunnen wij dus, geloof ik, zeggen, dat de vooruitzichten voor de waardevastheid van het goud, althans wat de eerstvolgende tien jaren betreft, lang zoo ongunstig niet zijn als men het den laatsten tijd wel eens heeft doen voorkomen. Wat een meer verwijderde toekomst brengen zal, laat zich uit den aard der zaak slechts gissen. Mocht na een tiental jaren de goudproductie inderdaad belangrijk afnemen, dan zou de kans op goudschaarschte stellig aanzienlijk grooter worden. Ook dan behoeft echter een stijging van de waarde van het gele metaal nog niet onvermijdelijk te zijn. De ontwikkeling van de laatste jaren heeft ertoe geleid dat de vraag naar goud voor monetaire doeleinden heden ten dage in veel minder mate een vaste grootheid is dan vóór den oorlog. Met name zal, als het noodig blijkt, door intensiever toepassing van het *gold exchange* stelsel en samenwerking tusschen circulatiebanken nog zeer aanmerkelijk op die vraag kunnen worden bezuinigd.

A. M. DE JONG.

ONZE TREILVISSCHERIJ IN 1926.

Het treilvisscherijbedrijf verkeerde in 1926 vooral onder den invloed van twee omstandigheden: de werkstaking in de Britsche steenkolenmijnen en de Belgische en Fransche inflatie gedurende een groot deel van het jaar.

De Britsche mijnwerkersstaking, welke in Mei begon en bijna tot het einde van het jaar voortduurde, veroorzaakte een toenemende schaarschte van steenkolen. Deze openbaarde zich natuurlijk het eerst en het sterkst in Groot-Brittannië zelf en belemmerde daardoor in hooge mate de uitoefening der Britsche stoomtreilvisscherij. Al spoedig werden daar de steenkolen gerantsoeneerd en de hoeveelheid, welke daarbij aan de stoomtreilvloot werd toebedeeld, was slechts een gedeelte van hetgeen deze normaal noodig heeft. Voor een deel poogden de Britsche stoomtreilreiders in het tekort te voorzien door zelf steenkolen van

Europa's vasteland aan te voeren of hun visschersschepen in buitenlandsche havens, als IJmuiden en Boulogne, te doen bunkeren, voordat deze naar de vischgronden gingen, maar dit was een kostbare methode, het laatste te meer, omdat in buitenlandsche havens niet altijd zoo gemakkelijk bunkerholen verkregen konden worden.

Het gevolg was, dat de Britsche stoomtreilers het bedrijf slechts op beperkte schaal konden uitoefenen. Volgens een officieele mededeeling van het Britsche Ministerie van Landbouw en Visscherijen maakten de Britsche stoomtreilers in het afgelopen jaar te zamen dan ook niet meer dan 31.202 reizen tegen 37.807 in 1925 en bedroeg de totale aanvoer van „demersal fish” (d.w.z. de visch, welke met het gewone treilnet gevangen pleegt te worden) 10.961.000 cwts. tegen 11.759.000 cwts. in 1925. De Britsche productie van deze visch was dus 798.000 cwts. of meer dan 40 miljoen KG. kleiner dan in het voorafgaande jaar. Neemt men nu in aanmerking, dat de totale aanvoer van onze stoomtreilers hier te lande in 1926 slechts rond 30 miljoen KG. heeft bedragen en dat Groot-Brittannië meer dan 60 pCt. pleegt te bemachtigen van alle visch, haring niet medegerekend, welke de Noordzee oplevert, dan zal men inzien, dat die geringere productie een stimulerenden invloed moest uitoefenen op de prijzen van de betreffende vischsoorten.

Tegenwerkende factoren waren: vooreerst de vermindering der koopkracht van het deel der Britsche bevolking, hetwelk rechtstreeks of middellijk door de werkstaking getroffen werd, en in de tweede plaats de inflatie in België en Frankrijk, waardoor de prijzen van producten uit landen met waarde-vaste valuta, zooals die van visch door onze visschers gevangen, in Belgisch of Fransch uitgedrukt, verhoogd werden in verhouding tot de prijzen van producten van Belgischen of Franschen arbeid, zooals voor een belangrijk deel vleesch van Belgisch of Fransch vee.

De invloed van de verminderde productie deed zich natuurlijk het eerst in Groot-Brittannië zelf gevoelen. Het gevolg was, dat de vischprijzen daar in doorsnee stegen. Die prijsstijging lokte eensdeels vele visschersschepen van andere nationaliteit, voornamelijk Nederlandsche en Duitse stoomtreilers en Deensche zeezegevischers naar de Britsche havens.

De aanvoeren door deze vreemde vaartuigen in Groot-Brittannië bedroegen in het afgelopen jaar 1.638.000 cwts. of 298.000 cwts. (ruim 15 miljoen KG. meer dan in 1925). Bovendien overtrof de import uit andere landen van versche visch (1.751.000 cwts.) die van het voorafgaande jaar (1.572.000 cwts.) met 179.000 cwts. (meer dan 9 miljoen KG.). Natuurlijk profiteerde niet alleen ons bedrijf hiervan. Duitsland en vooral Denemarken deelden voor een niet gering deel in de voordeelen. Denemarken, dat ten einde beter van de gunstige afzetgelegenheid in Engeland te kunnen gebruik maken, de spoorwegtarieven voor het vervoer van visch naar Engeland via Esbjerg met 10 pCt. verlaagde, zag o.a. alleen reeds zijn export naar dat land, volgens de Britsche handelsstatistiek, toenemen met niet minder dan 65.000 cwts. (ruim 3 miljoen KG.). Toch was de Britsche markt in het afgelopen jaar ook voor onze treilvisscherij van buitengewone beteekenis. Hoeveel onze stoomtreilers rechtstreeks in Britsche havens hebben aangevoerd, is niet bekend, doch het staat vast, dat dit heel wat meer moet zijn geweest dan in 1925. Bovendien nam onze uitvoer van versche zeevisch naar Groot-Brittannië blijkens onze handelsstatistiek toe van 2.872.000 KG. in 1925 tot 5.287.000 KG. in 1926.

Doordat onze stoomtreilers een groot deel hunner vangsten in Engelsche havens losten, was de aanvoer hier te lande niet zoo ruim, als hij anders geweest zou zijn. De hoeveelheid van alle aangevoerde visch bedroeg 101.876.000 KG. (85.890.000 KG. in 1925). Daarvan werd 50.701.000 KG. (38.251.000 KG. in

1925) door onze haringschepen aangebracht en 6.903.000 KG. verse haring (4.914.000 KG. in 1925) door Britsche haringdrijvers. De rest, 44.272.000 KG. (42.725.000 KG. in 1925) was in hoofdzaak treilvisch. Van die treilvisch was 30.053.000 KG. (30.185.000 KG. in 1925) door onze stoomtreilers aangebracht.

Hadden die vaartuigen niet een vrij beduidend deel van hun vangsten in Engeland kunnen lossen en ware de gelegenheid voor export naar dat land niet zoo gunstig geweest, dan zouden onze stoomtreilers hier ongetwijfeld lagere prijzen voor hun visch gemaakt hebben. De Britsche mijnwerkersstaking had dus in alle opzichten een gunstigen invloed op de besommingen onzer visschersvaartuigen.

Behalve op den afzet in ons eigen land, welke ongeveer de helft der treilvisch omvat en — uitgezonderd in Januari, toen de watersnood in Limburg en Noord-Brabant het vervoer in die streken belemmerde — vrijwel normaal was, steunde het treilvisscherijbedrijf voornamelijk op het debiet in Engeland. De export naar België moest zich in hoofdzaak beperken tot de goedkope vischsoorten en tot de dagen, waarop de vischprijzen te IJmuiden laag waren en een dergelijk verschijnsel deed zich voor bij den uitvoer naar Frankrijk.

Omstreeks de helft van het jaar werd de toestand van de Belgische en Fransche markt voor verse zeevisch zelfs zoo slecht, dat verschillende IJmuidensche exporteurs de vischverzending naar die landen moesten staken. Hoewel later in het jaar de financiële toestand in België aanmerkelijk verbeterde, was van een gunstigen invloed op onze vischexport naar dat land nog weinig te bespeuren. Dit blijkt duidelijk uit een vergelijking van de gemiddelde waarde per KG. van de verse zeevisch, welke in de tijdperken Januari—September 1926 en 1925 en October—December 1926 en 1925 naar België werd uitgevoerd. Volgens onze handelsstatistiek was die waarde in die periodes respectievelijk f 0,14, f 0,14, f 0,10 en f 0,14. Van een verhooging van die gemiddelde waarde na de stabilisatie van den franc is dus geen sprake. Bij den Franschen export ziet men een soortgelijk verloop, doch minder geprononceerd; de gemiddelde waarde per KG. naar Frankrijk uitgevoerde visch bedroeg nl. in genoemde tijdperken respectievelijk f 0,29, f 0,49, f 0,26 en f 0,32.

Doordat de arbeidsloonen in België lager waren, bedroegen de bedrijfskosten der Belgische visscherij ook minder, dan in de landen met waarde-fast geld. Daar kwam in den tijd van de Britsche mijnwerkersstaking nog bij, dat de Belgische stoomtreilers zich goedkoper van steenkolen konden voorzien. Bij aanvoer in de landen met waarde-fast geld maakte het Belgische visscherijbedrijf daardoor zeer ruime winsten en zelfs toen het ingevolge overeenkomst met de Belgische overheid een deel zijner vangsten op de veel minder voordeelige Belgische markt moest verkoopen, kon het over de bedrijfsresultaten nog zeer tevreden zijn. Dit was natuurlijk een prikkel tot zoo groot mogelijke uitbreiding van het bedrijf. De Belgische Regeering bevorderde deze zoo krachtig mogelijk, omdat zij er een middel tot verbetering van de Belgische handelsbalans in zag. Een beduidende belemmering vormde echter het gebrek aan visschers. Dientengevolge is de concurrentie van de Belgische zeevisscherij nooit een ernstig gevaar voor ons bedrijf geworden. Dit neemt niet weg, dat zij ongetwijfeld heeft bijgedragen tot bemoeilijking van den afzet van onze visch.

De uitvoerhandel op Duitschland ondervond veel belemmering, doordat de Deutsche spoorwegen voor het vervoer van Deutsche visch van de Deutsche havens naar het overige deel van Duitschland bijzonder lage tarieven hebben toegestaan. Dientengevolge was het vervoer van die visch naar de plaatsen ten Zuiden van Coblenz goedkoper dan dat van de IJmuidensche visch en viel het aan onze exporteurs zeer moeilijk, om, althans de goedkope visch, aan te bie-

den tot prijzen, die een succesvolle concurrentie met het Deutsche product mogelijk maakten.

Had de Britsche mijnwerkersstaking een gunstigen invloed op de besommingen onzer treilvisschersvaartuigen, zij had anderzijds voor ons stoomtreilbedrijf het minder prettige gevolg, dat zij den prijs der steenkolen sterk deed stijgen, nl. van f 12,75 per ton op 17 Mei tot f 17 per ton in October, dus in een tijdsverloop van nog geen 5 maanden met f 4,— per ton. Daar de steenkool de voornaamste uitgavepost voor het stoomtreilbedrijf vormt, beteekende dit een beduidende stijging der bedrijfskosten.

Over het algemeen waren de vangsten grooter dan in 1925. Onze hier te lande aanvoerende stoomtreilers vingen nl. per reisdag in de Noordzee 860 KG. tegen 831 KG. in 1925. Voor een deel is dit betere resultaat te danken aan de betrekkelijke overvloedigheid der drie voornaamste vischsoorten: schelvisch, schol en kabeljauw. Het is echter opmerkelijk, dat die overvloedigheid zich vrijwel scheen te beperken tot de jongere generaties: kleine en klein-middel schelvisch, kleine kabeljauw en de kleinste marktsortering van schol; van de grootere sorteringen werd niet of nagenoeg niet meer bemachtigd. De groote massa van de talrijke individuen der jongere generaties wordt blijkbaar weggevangen, omdat zij groot zijn geworden, iets wat als een typisch symptoom van overbevissing der zee wordt aangemerkt.

In mijn artikel „De wenschelijkheid van een internationale regeling van het treilvisscherijbedrijf in de Noordzee”, opgenomen in het nummer van 21 April 1926 van dit blad, betwijfelde ik, of wel tot de in het belang van den scholstand voorgestelde sluiting van bepaalde gedeelten der Noordzee voor de visscherij met stoomtreilers of groote motortreilers zou worden overgegaan. Die twijfel is maar al te zeer gegrond gebleken, want wegens het verzet, hetwelk de maatregel bij Britsche belanghebbenden ondervond, heeft de Britsche regeering er haar veto tegen uitgesproken.

Men zoekt nu naar andere middelen om de overbevissing der Noordzee tegen te gaan, maar inmiddels gaat deze voort. Ja, zij is zelfs nog erger geworden, want de visscherij poogt thans dus door de overbevissing verminderde vangsten weer te verruimen door intensiever vangmethoden toe te passen. De Engelsche en Deutsche visscherijen zijn al lang daarmede bezig en ons bedrijf is in den loop van het vorige jaar haar voorbeeld gaan volgen. Het onmiddellijke resultaat is, dat men inderdaad beduidend meer vangt en het bedrijf daardoor beter rendeert; op den duur moet de zee daardoor echter nog minder visch gaan voortbrengen en dit te meer, omdat bij de nieuwe vischwijze nog veel grootere massa's waardelooze kleine visch vernietigd worden dan bij de uitoefening van het bedrijf op de oude wijze.

Internationale maatregelen in het belang van een rationeele exploitatie der Noordzee als vischwater, zijn dan ook zoo mogelijk nog urgenter dan vroeger.

P. E. VAN RENESSE.

Rectificatie. In het stukje „Storten van de beschikbare gelden van de Rijksoverzeekeringsbank in de Schatkist”, voorkomend in het nummer van 16 Februari No. 581, staat op blz. 146 „Het totaal der rijksbijdragen aan het Invaliditeitsfonds tot 31 Dec. 1925 bedraagt nl. 107,01 millioen”. In plaats van 31 Dec. 1925 moet gelezen worden „31 Dec. 1926” en in plaats van 107,01 millioen is te lezen „f 99.023.000”. Op het betoog is deze wijziging van geen invloed.

J. J. K.

DE RIJKSMIDDELEN.

In dit nummer treft men aan het gebruikelijke overzicht van de opbrengst der Rijksmiddelen over de maand Januari 1927, vergeleken met de overeenkomstige cijfers van Januari 1926.

De gewone middelen brachten in de afgelopen maand f 46.772.300 op tegen f 43.105.200 in Januari

1926 en vertoonen mitsdien een vooruitgang van f 3.667.100. De totale opbrengst in de afgelopen maand overtrof de raming met een bedrag van f 7.396.600. Bij dit laatste cijfer dient evenwel te worden bedacht, dat de rijwielbelasting voor verreweg het grootste gedeelte in de maand Januari van elk jaar binnenkomt. Laat men daarom, ten einde een meer zuivere vergelijking te krijgen, de rijwielbelasting buiten beschouwing, dan blijkt, dat de opbrengst der overige middelen de raming met slechts f 3.003.800 te boven ging.

In vergelijking met de overeenkomstige maand van het vorige jaar vertoonen de grondbelasting, de personeele belasting, de inkomstenbelasting, de vermogensbelasting, de dividend- en tantiëmebelasting, het statistiekrecht, de zout-, de geslacht-, de bier- en de suikeraccijns, de belasting op gouden en zilveren werken, de belasting op rijwielen, de registratierechten, de successierechten, de domeinen, de akten voor jacht en visscherij, enz. en de loodsgelden een hooger opbrengstcijfer. Daarentegen brachten minder op de rechten op den invoer, de wijn- en de gedistilleerdaccijns, de tabakaccijns en de zegelrechten. Hieruit blijkt, dat de loop der middelen in Januari 1927 alleszins bevredigend mag worden genoemd.

De directe belastingen bewogen zich alle in stijgende richting. De grondbelasting leverde f 426.000 meer voor de schatkist op dan in Januari 1926, terwijl de personeele belasting een accres vertoonde van f 145.000. Ook de raming werd in de vorige maand bij beide belastingen overschreden, die van de grondbelasting met het niet onaanzienlijke bedrag van f 984.200, die van de personeele belasting met f 37.400.

De inkomstenbelasting gaf een surplus van f 60.300 boven de opbrengst van de gelijknamige maand van 1926. De raming werd met f 699.700 overtroffen. Vergelijkt men de ontvangsten uit dit middel over de maanden Januari 1926 en 1927 iets nauwkeuriger, dan blijkt, dat de bedragen als volgt over de verschillende dienstjaren kunnen worden verdeeld:

	Januari 1926:	Januari 1927:
1923/24....	f 431.900,—	—
1924/25....	„ 1.241.500,—	f 114.200,—
1925/26....	„ 7.132.700,—	„ 692.300,—
1926/27....	„ —	„ 8 059.900,—
Totaal.	f 8.806.100,—	f 8.866.400,—

De hierboven gegeven cijfers wijzen uit, dat het lopende dienstjaar (1926/27) in de afgelopen maand f 927.200 méér heeft opgebracht dan het overeenkomstige dienstjaar (1925/1926) in Januari 1926. Daarentegen gaven de oude dienstjaren f 866.900 minder te boeken. De snellere invordering doet zich dus ook thans nog gevoelen en als gevolg daarvan blijft het moeilijk te beoordeelen, of en zoo ja, in hoeverre de stijging in opbrengst inderdaad voortvloeit uit een verhooging der aanslagen.

Evenals de vorige maand gaf de vermogensbelasting een stijging in het opbrengstcijfer te zien. Het voordeelig verschil bedroeg f 835.600. Zooals reeds in vorige overzichten werd opgemerkt, mag hierbij echter niet worden vergeten, dat de vermogensbelasting in October en November 1926 bijzonder weinig heeft opgebracht ten gevolge van de overdracht der invordering aan de ontvangers der directe belastingen en de in verband daarmee ingetreden wijziging van de betalingstermijnen. Het was dus te verwachten, dat de daardoor veroorzaakte achterstand in de volgende maanden zou worden ingehaald. Terwijl van dit middel vroeger in de maand Januari slechts een betrekkelijk gering bedrag placht binnen te komen, werd nu niet minder dan f 1.266.800 ontvangen. Voor den verderen loop der vermogensbelasting zegt dit echter uiteraard niets.

De dividend- en tantiëmebelasting bracht in de afgelopen maand f 475.500 méér in de schatkist dan in de eerste maand van 1926. Zooals bekend, komen de baten, uit deze heffing voortvloeiende; evenwel op

zeer onregelmatige wijze binnen, zoodat het aanbeveling zal verdienen, den loop van dit middel nog eenigen tijd aan te zien, alvorens men zich aan voorspellingen daaromtrent kan wagen.

Van de accijnzen liep de zoutaccijns met f 13.600 in opbrengst op. Ook de geslachtaccijns gaf een meerdere inkomst te boeken (van f 11.000). Een bepaalde oorzaak is hiervoor evenwel niet aanwijsbaar, evenmin als voor de daling in opbrengst (ad f 9600), die de wijnaccijns gaf te zien. De gedistilleerdaccijns bleef zich in dalende lijn bewegen; het decrees bedroeg ditmaal f 215.700 en kan niet aan een verschil in het aantal krediettermijnen worden toegeschreven, daar de maand Januari zoowel in 1926 als in 1927 vier Donderdagen bevatte. De bekende oorzaken (verminderend drankgebruik, fraude, actie voor geheelonthouding) deden ook nu blijkbaar hun invloed gevoelen. Het bier leverde f 232.600 méér aan accijns op dan in Januari van het vorige jaar en gaf daardoor een ontvangst van f 909.700, een voor deze maand van het jaar zeer belangrijk bedrag, dat echter wellicht door een trager vloeien in volgende maanden weer zal worden gecompenseerd. De suikeraccijns bracht f 4.219.000 op, zijnde f 352.100 boven de opbrengst van Januari 1926. Hierbij dient evenwel te worden bedacht, dat de krediettermijnen van den suikeraccijns op Maandag vervallen en dat in 1927 in de maand Januari een Maandag meer voorkwam dan in 1926; feitelijk valt dus een vermindering in opbrengst bij den hierbedoelden accijns te constateeren, welke hoogstwaarschijnlijk aan toevallige omstandigheden is te wijten. Ten slotte trekt de tabakaccijns nog de aandacht, die een teruggang aanwees van f 86.800; ook dit verschil geeft geen aanleiding tot het maken van opmerkingen.

De belasting op gouden en zilveren werken vertoonde een stijging van f 1300, terwijl de opbrengst van de belasting op rijwielen toenam met f 448.100. In de maand Januari van dit jaar kwam, dank zij de scherpe contrôle, die in de eerste weken werd uitgeoefend, van laatstgenoemd middel reeds in totaal f 4.913.600 binnen. In verband met de afschaffing van de speelkaartenbelasting op 1 April a.s. is dit middel niet meer in den middenstaat opgenomen. Weliswaar zijn uit deze belasting nog wel eenige bedragen te verwachten, doch de teruggaven wegens de niet-gebruikte spellen zullen de ontvangsten waarschijnlijk overtreffen.

Van de middelen, die meer in rechtstreeksch verband staan met het zakenleven, brachten de zegelrechten f 99.000 minder op. Deze vermindering is ten deele aan een trager vloeien van de beursbelasting toe te schrijven, daar laatstgenoemd middel f 18.800 minder blijkt te hebben opgeleverd. De registratierechten daarentegen gaven een hooger opbrengst van f 339.800 en stegen zoodoende tot f 1.941.700. De invoerrechten brachten vrijwel evenveel als het vorige jaar op; het nadeelig verschil beliep f 37.700, een voor dit middel vrij onbetekenend bedrag. De statistiekrechten gaven een gering accres te zien (van f 3000) en de loodsgelden brachten het voor de maand Januari niet onbelangrijke bedrag van f 445.500 in 's Rijks kas, of f 82.700 meer dan in de gelijknamige maand van 1926. Uit een en ander blijkt, dat ook de hier besproken groep geen kwaad figuur heeft gemaakt.

Ten slotte moge worden gewezen op de successierechten, waarop nimmer peil te trekken valt, en die thans een surplus van f 638.600 boven het vorige jaar opleverden, of f 467.200 meer dan 1/12 der geraamde opbrengst. Ook de domeinen gaven ditmaal een hooger inkomst te boeken (f 50.600), terwijl van de jacht- en visscherijakten f 200 méér inkam.

De inkomsten van het „Leeningfonds 1914” bedroegen in de afgelopen maand f 8.829.200 tegen f 7.470.300 in Januari 1926. Van eerstgemeld bedrag was ruim f 3.841.000 aan de Verdedigingsbelastingen te danken.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.**DE RAPPORTEN OVER HET IERSCHE BANKWEZEN.**

De heer F. W. Forge te Londen schrijft ons:

De zeer vage termen, waarmede de Bankcommissie, benoemd door den Minister van Financiën van den Ierschen Vrijstaat, werd geïnstalleerd, liet de vraag, hoever zij haar onderzoek precies moest uitstreken, over aan het inzicht van haar leden en hun rapporten behandelen het geheele terrein van geldwezen, staatsfinanciën, landbouw- en handelscredieten en algemeene bankwetgeving. Aangezien het succes of de mislukking van de andere maatregelen afhangt van de instelling van een gezond geldwezen, zal het logisch zijn, eerst dien kant van het vraagstuk te behandelen en dan de crediet- en andere vraagstukken te beschouwen. Voor de vraag gesteld, in de eerste plaats een waardestandaard vast te stellen voor de nieuwe geldeenheid van den „Saorstát”, besloot de Commissie eenparig het pond sterling als de eenige geschikte eenheid te aanvaarden. Rekening houdend met het feit, dat ongeveer 95 pCt. van de exporten van den „Saorstát” tegenwoordig naar Engeland gaat, en dat er een voortdurend gaan en komen is over het Iersche kanaal, zou iedere andere beslissing klaarblijkelijk hebben opengestaan voor de ernstigste bedenkingen. Nadat de standaard tot zoover was vastgesteld, bleef nog te beslissen, op welke wijze de verbinding tusschen de twee ruilmiddelen precies zou worden bewerkstelligd, m.a.w. waarin het Iersche ruilmiddel inwisselbaar zou zijn. Ook hier weerstonden de Commissieleden de aantrekkelijkheid zoowel van den Engelschen soevereign als van een Iersche gouden munt van eenzelfde gewicht en gehalte, en besloten de Currency-note aan te nemen. Na over de inleidende vraagstukken op deze wijze te hebben beslist, was de weg open voor de studie van het werkelijk circulerend ruilmiddel in den „Saorstát”.

De toestand, dien men onder oogen had te zien, was, dat er biljetten van de Bank of England en Engelsche Currency-notes in omloop waren en dat van de negen banken, die in den „Saorstát” hun bedrijf uitoefenen, vijf het recht hadden biljetten uit te geven. Verdere complicaties vloeiden voort uit het feit, dat laatstgenoemde biljetten fiduciair waren, vastgesteld bij de wet van 1845 en alleen gedekt door het totale actief van de emitteerende bank, terwijl een gedeelte van de „extra-circulatie” gedekt was door een deposito bij de Engelsche Regeering. Verder was geen enkele van de biljetten wettig betaalmiddel. Rekening houdend met deze eenigszins moeilijke omstandigheden, besloot de Commissie de schepping van twee nieuwe soorten van biljetten aan te bevelen. In de eerste plaats wordt de uitgifte van een wettig betaalmiddel aanbevolen, verzekerd door de volledige bezittingen van den „Saorstát” en pond voor pond gedekt door Engelsche staatsobligaties, tegood bij Engelsche banken of goud. Het bedrag van deze uitgifte dient te worden beperkt tot dat gedeelte van de Engelsche notes en van de „extra-circulatie” van de Iersche banken, dat in omloop is in den „Saorstát” ter onderscheiding van Ulster. Voor de administratie zal een permanente Commissie voor het Geldwezen worden ingesteld, bestaande uit zeven leden, waarvan drie te benoemen door de Regeering, drie door de banken, die aandeelhouders van de Commissie zijn en één voorzitter te kiezen door dit zestel. De Commissie zal deze nieuwe biljetten, die wettig betaalmiddel zijn, uitgeven tegen betaling van pond voor pond Engelsch sterling, d.w.z. hetzij tegen sterlingbiljetten, die reeds in den „Saorstát” in omloop zijn, of die, welke verkregen zijn door de overdracht aan het Engelsche Gouvernement van de Currency-notes-certificaten, die nu tot dekking dienen voor de „extra-circulatie”. Voor het geval, dat men op eenigerlei wijze zou trachten te veel van deze biljetten op te nemen, is de com-

missie speciaal gemachtigd de uitgifte te staken, wanneer het reeds omschreven totaalbedrag bereikt is. Het rapport laat het aan de Currency Commissie over, de juiste hoeveelheid van dit totaal te bepalen en voorziet evenmin in eenige vermeerdering van de uitgifte van het wettig betaalmiddel.

Voorts wordt aandacht besteed aan het vraagstuk van de fiduciaire uitgiften der bank, met welke vraag een algemeene beslissing aangaande de reorganisatie van het bankmechanisme van het land gepaard gaat. Laat ons direct zeggen, dat geen radicale veranderingen aanbevolen worden. Het plan van een speciale centrale bank is verworpen op de afdoende gronden, dat de bestaande banken voldoende in de behoeften van den handel en van de regeering voorzien, dat er weinig discontozaken in Ierland zijn en dat Londen aan alle behoeften van de geldmarkt voldoet. Er is daarom besloten de tweede biljettenuitgifte uitsluitend tot de reeds bestaande banken te beperken en de eenige ingrijpende verandering is, dat alle negen banken, in plaats van slechts vijf, hun aandeel erin zullen hebben. Deze biljetten zullen ook door de Currency Commissie worden uitgegeven en kunnen naar eigen goeddunken in wettig betaalmiddel worden omgezet — dat op zijn beurt in sterling converteerbaar is. Het totaalbedrag der uitgifte in den „Saorstát” is vastgesteld op £ 6 miljoen en het aandeel van iedere bank wordt in eerste instantie vastgesteld. De biljetten kunnen van de Commissie worden verkregen tegen overhandiging van volwaardige wissels en/of het opmaken van een contract voor het doen van soliede voorschotten door de bank, welke bepaling beoogt de moeilijkheden te voorkomen, die uit het beperkte gebruik van disconto's in Ierland voortvloeien. De bankbiljetten zijn zoodoende niet alleen gewaarborgd door de algemeene verplichting van de bank, die ze uitgeeft, doch ook door de specifieke toewijzing aan zelfliquideerende activa. De biljetten zullen waarschijnlijk den naam van de circulatiebank blijven dragen en er is geen twijfel aan, of de banken zullen elkaars biljetten garandeeren. Het totaal kan na twee jaren en vervolgens na iedere drie jaren door de Currency Commissie worden herzien en het aandeel van iedere bank kan worden verhoogd tot het bedrag van haar openlijke reserve, mits 1) zij de noodige dekking kan vinden, 2) de Commissie-leden eenstemmig van meening zijn, dat dit verloop gewenscht is en 3) tegen betaling van een belasting van minstens 5 pCt. van de vermeerdering. Deze vermeerdering is beperkt tot een periode van twaalf maanden. Ten einde de handhaving van de pariteit met het pond sterling te vergemakkelijken, moet de Commissie een wisselkantoor te Londen in standhouden.

Samenvattend heeft de Commissie het voordeel van de nabijheid van en de economische betrekking met Brittannië en diens gestabiliseerde munt en uitstekende financiële faciliteiten ten volle benut door de Iersche circulatie op het pond sterling te baseeren en af te zien van een centrale disconto-instelling. Een middel voor de conversie verschaft het wettig betaalmiddel, dat geplaatst is in de handen van een lichaam, dat slechts in geringe mate afhankelijk is van de Regeering, en tegelijkertijd zijn de rechten van de circulatiebanken ruimschoots beschermd. In dit verband kan verder opgemerkt worden, dat de Commissie in haar vierde rapport definitief aanbeveelt, dat de boekhouding en het effectenregister van de Regeering onder de Iersche banken zal verdeeld worden, in plaats van in de handen van de Bank of Ireland en de National Land Bank, welke laatste thans door de eerste is geabsorbeerd, te worden geconcentreerd.

Het tweede en derde rapport der Commissie handelen over de kwesties van landbouw- en zakencrediet, waarvan het eerste natuurlijk van het grootste belang voor den „Saorstát” is. De Commissie vindt, dat er niets hapert aan de credietfaciliteiten voor den

aankoop van land door groote pachters of voor de oprichting van gebouwen, maar zij, die boerderijen van minder dan tweehonderd acres bezitten — dat is 291.000 pachthoeven van 300.000 — kunnen geen leeningen verkrijgen tegen geschikte voorwaarden, in weerwil van den bijstand van de Regeering, de banken en coöperatieve organisaties. In het bijzonder is er niets om aan de behoeften te voldoen, die ontstaan zijn ten gevolge van epidemieën. De banken klagen op hun beurt, dat gemaakte voorschotten over het algemeen niet binnen tien jaren worden terugbetaald. Het is duidelijk, dat in deze behoeften niet voorzien kan worden door depositobanken en een speciale instelling wordt aanbevolen, de „Agricultural Credit Corporation”; die in de leemte moet voorzien. Deze zal niet met de bestaande banken concurreeren, doch zal al het mogelijke doen om de coöperatiebeweging te steunen. Er bestaan reeds twee coöperatieve boterfabrieken en de „Agricultural Organisation Society” en een aantal lichamen, wier functie duidelijk wordt uit hun titel „Irish Raiffeisen Societies”. Daarbij voorziet het Ministerie van Landbouw in het geven van voorlichting, terwijl de Regeering een wet overweegt om een goede contrôle, inspectie en verificatie voor alle coöperaties door een centraal lichaam te verzekeren. De jongste gebeurtenissen hebben de meeste pachters in staat gesteld het land, dat zij bewerken, in eigendom te verkrijgen. Men schat echter, dat ongeveer £ 60 millioen aan kapitaal noodig zijn om het land van den „Saonstat” geheel in bebouwing te brengen. Zooveel geld kan in korten tijd niet bijeengebracht worden en men heeft voorgesteld, dat de Regeering hoofdsom en interest tot een bedrag van £ 500.000 aan de „Agricultural Credit Corporation” zal garandeeren. Verder is voorgesteld, dat de Corporation fondsen zal leenen aan coöperaties tegen onderpand van schuldbrieven en dat de Regeering om deze schuldbrieven gemakkelijk verkoopbaar te maken bovendien nog £ 1.000.000 van deze obligaties per jaar zal garandeeren. Daarenboven zouden zij verzekerd zijn door het geheele actief van de Corporation. Het is te hopen, dat op deze wijze door samenwerking met de overige instellingen landbouwobligaties populair zullen worden. Voor credieten van gemiddelde lengte is voorgesteld een speciale hypotheek op bezittingen wettelijk in het leven te roepen en daarvan een register aan te leggen, dat uitsluitend voor een onderzoek door banken open zal staan. Op deze wijze hoopt men te voorzien in een zekerheid, die door de banken kan worden aanvaard en die vrij is van de publiciteit van den bestaanden koopbrief. Deze hypotheek, onderworpen aan het prioriteitsrecht op landrente, interest en belastingen, zou den vorm aannemen van een eerste specifieke last op het eigendom van den geldnemer.

Op het punt van de industriele credieten zijn de aanbevelingen van de Commissie kort. Zij stelt voor de „Trade Loans (Guarantee) Act” van 1924, een maatregel, die zeer veel analogie vertoont met de Britsche „Trade Facilities Act” niet te vernieuwen, doch den noodzakelijken steun van overheidswege te doen verleen door de onlangs ingestelde „Industrial Trust Co. of Ireland”. Deze steun zou den vorm aannemen van een garantie voor de obligaties van de trust zelf tot een totaal van £ 1.000.000 en het op deze wijze verkregen fonds zal worden uitgeleend ter ondersteuning van daarvoor in aanmerking komende ondernemingen, die geen credietfaciliteiten kunnen verkrijgen langs anderen weg.

Het tweede deel van het vierde rapport pleit voor de samensmelting van de bestaande spaarbanken en geeft den raad alles in het werk te stellen, om het onttrekken van deposito's aan de Engelsche post-spaarbank aan te moedigen.

BOEKAANKONDIGING.

Richard Kerschagl, *Volkswirtschaftslehre. Eine Darstellung ihrer wichtigsten Lehrmeinungen*. Manzsche Verlags- und Universitäts-Buchhandlung, Wien und Leipzig, 1927. VI en 150 bladz.

Dit geschrift is bedoeld als een inleiding tot de studie der theoretische economie, ten dienste van eerstbeginnenden. Het verschilt in zoover van de meeste soortgelijke werkjes, dat zijn opzet geschiedkundig is; de auteur heeft zich tot taak gesteld een overzicht te geven van de voornaamste economische theorieën „in ihrer geschichtlichen Entwicklung”. Hij behandelt daartoe in een zevental hoofdstukken achtereenvolgens (1) de mercantilisten en de physiocraten; (2) de klassieke economie; (3) de Duitse economie; (4) het socialisme; (5) de psychologische waardetheorieën en de Oostenrijksche school; (6) de ontwikkeling van de geldtheorie; en (7) de jongste ontwikkeling van de economie. Hierbij is aan de geschiedenis van de laatste 50 à 60 jaren wel de voornaamste plaats ingeruimd. De oudere historie wordt in aanmerkelijk grover omtrekken weergegeven. Op volledigheid maakt de schrijver uiteraard geen aanspraak; doch het moet erkend worden, dat hij in kort bestek zeer veel heeft weten te geven en dat zijn overzicht tot in den allerjongsten tijd bijgewerkt is. In het laatste hoofdstuk worden achtereenvolgens de theorieën van Spann, Cassel, Liefmann, Pesch en Keynes behandeld.

Het boekje maakt een wél-verzorgden en overzichtelijken indruk, en bevat een uitvoerige literatuurlijst. Moge het vele lezers vinden! G. VISSERING.

ONTVANGEN:

Indrukken van Suriname, door Mr. Dr. H. H. A. van Gybland Oosterhoff. Haarlem, 1927; H. D. Tjeenk Willink.

Honderd jaar machine industrie op Oostenburg Amsterdam, gedenkboek van „Werkspoor”, door Dr. M. G. de Boer. Amsterdam, 1927; de Bussy.

Het Suriname-vraagstuk in een nieuw stadium, door Mr. J. J. W. Eekhout. Doetinchem, 1927, Uitgevers-Maatschappij „C. Misset.”

Mémoire sur l'organisation rationnelle aux Etats-Unis, par l'Honorable David Houston. Genève, 1926; Société des Nations.

Systèmes de rapprochement économique par Eugène Großmann, professeur d'économie politique à l'université de Zurich. Genève, 1926; Société des Nations.

Gemeentelijk Grondbedrijf, door N. L. Reuecamp, P. van Dienst en B. B. Luuring. Alphen aan den Rijn, 1927; N. Samsom.

Vrede vraagt Vrijhandel. Publicatie No. 10 van de Nederlandsche Vereeniging voor Vrijhandel. Januari 1927.

Mémoire sur le dumping, par Jacob Viner, professeur d'Economie politique à l'Université de Chicago. Genève, 1926; Société des Nations.

Arbeidloos Inkomen en de Sociale Kwestie, door F. la Fontaine. Hardenberg, z. j., R. E. de Bruin.

De Zonde van het Grondmonopolie, door F. la Fontaine. Bolsward, z. j., Schermer's Drukkerij en Boekhandel.

De Nieuwste Geschiedenis (1789—heden), door G. de Haas Jr. en H. W. J. Schregel. Lit. Docts., Leeraren aan de Hoogere Burgerschool en Handelsschool met vijfjarigen cursus te 's-Gravenhage. Den Haag, 1926; J. B. Wolters.

OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN.

De Economist. — Haarlem, Februari 1927.

Dr. W. L. Valk, Het substitutiebegrip als theoretische kern der bedrijfshuishoudkunde; H. P. Cramer, De wetgeving op de Grondbelasting; Prof. Dr. J. Wolf, Der internationale Giroverkeer; Mr. J. Biens de Haan Jr., Enkele opmerkingen over het begrip „rechtvaardig loon”; Prof. Dr. A. O. Holwerda, Hoe het toekomstige bevolkingscijfer van Nederland niet berekend moet worden. Naschrift door Ir. F. W. 't Hooft.

Weltwirtschaftliches Archiv. — Jena, Januari 1927.

Dr. B. Harms, Strukturwandlungen der Weltwirtschaft; Dr. Fr. Eulenburg, Die handelspolitischen Ideen der Nachkriegszeit; Dr. E. H. Vogel, Nordamerikas Wirtschaftsaufstieg und das paneuropäische Problem; Dr. W. Sombart, Die Vergeistung der Betriebe; Dr. G. Studensky, Die Grundideen und Methoden der landwirtschaftlichen Geographie; Dr. O. Schreiber, Die moderne Entwicklung des Luftfahrtsrechts.

De Socialistische Gids. — Amsterdam, Februari 1927.

bevat o.a.:

J. van Gelderen, Socialistische koloniale politiek; K. Lindner, Fondsvorming en belegging in de arbeidersverzekering, II (slot); Dr. Ir. Th. v. d. Waerden, Nogmaals: huurbijslag aan valiede gezinnen (antwoord aan F. M. Wibaut); J. W. van Achterbergh, Collectieve arbeidsovereenkomsten in Nederland.

De Indische Gids. — Amsterdam, 1 Februari 1927.

Dr. L. J. van der Waals, Het belastingonderzoek in Britsch-Indië; G. Nijpels, Over Volkenbond, wapenbeperking en neutraliteit; Dr. J. R. Beversluis, Bosch, Hout en Boschwezen in Nederlandsch Oost-Indië, II; Mr. J. J. van Bolhuis, Indië en de Ned. Volksvertegenwoordiging.

MAANDCIJFERS.

PRODUCTIE DER STEENKOLEN-, BRUINKOLEN- EN ZOUTMIJNEN.

(Gegevens verstrekt door den Hoofdingenieur der mijnen.)

I. Gezamenlijke Steenkolenmijnen.

	Dec. 1926	Jan./Dec. 1926	Jan./Dec. 1925
Prod. Steenkolen in tonnen.	797.735	8.649.762	6.848.166
Kolenslik	10.704	197.600	268.413
Aantal normale werkdagen .	26 ³⁾	305	304

II. Bruinkolenmijn „Carisborg”.

	Dec. 1926	Jan./Dec. 1926	Jan./Dec. 1925
Netto-productie in tonnen..	17.041	211.192	207.625
Aantal normale werkdagen	26	303	302

III. Zoutmijnen.

(Kon. Ned. Zoutindustrie te Boekelo.)

	Dec. 1926	Jan./Dec. 1926	Jan./Dec. 1925
Afgeleverd:			
Geraff. zout	2.602	33.933,7	32.702,15
Industriezout	30,7	403,2	490
Afvalzout	59,6	1.117,6	1.557,2
Aantal normale werkdagen	26	306	304

Arbeiders.

Aantal.	Gezamenlijke Steenkolenmijnen	Bruinkolenmijn „Carisborg”	Zoutmijnen
1 Januari 1927	{ 8.870 ¹⁾ 24.179 ²⁾	153	116
1 Januari 1926	{ 8.421 ¹⁾ 22.610 ²⁾	109	103

¹⁾ bovengronds. ²⁾ ondergronds. ³⁾ In de mijn „Willem-Sophia” 25 dagen.

OVERZICHT DER RIJKSMIDDELEN *).

(In Gulden)

	Januari 1927	Sedert 1 Januari 1927	Overeenkomstige periode 1926
Directe belastingen.			
Grondbelasting	2.675.457	2.675.457	2.249.448
Personeele belasting ..	2.395.734	2.395.734	2.250.716
Inkomstenbelasting ..	8.866.379	8.866.379	8.806.054
Vermogensbelasting ..	1.266.846	1.266.846	431.222
Dividend- en tantiëmebelasting	893.909	893.909	418.429
Invoerrechten.	4.489.636	4.489.636	4.527.328
Statistiekrecht	320.278	320.278	317.284
Accijnzen.			
Zout	202.500	202.500	188.903
Geslacht	774.631	774.631	763.631
Wijn	47.985	47.985	57.559
Gedistilleerd	3.305.011	3.305.011	3.520.700
Bier	909.738	909.738	677.135
Suiker	4.218.953	4.218.953	3.866.871
Tabak	1.740.814	1.740.814	1.827.636
Belasting op gouden en zilveren werken	73.067	73.067	71.777
Belasting op rijwielen ..	4.913.631	4.913.631	4.465.548
Indirecte belastingen.			
Zegelrechten	2.834.638 ¹⁾	2.834.638 ²⁾	2.933.673
Registratierechten	1.941.689	1.941.689	1.601.915
Successierechten	4.217.168	4.217.168	3.578.594
Domeinen, wegen en vaarten	219.875	219.875	169.243
Staatsloterij	16.970	16.970	17.037
Jacht en visscherij	1.915	1.915	1.677
Loodsgelden	445.480	445.480	362.797
Mijnen	—	—	—
Totaal-Generaal ..	46.772.304	46.772.304	43.105.227

¹⁾ Hieronder begrepen f 648.612 wegens zegelrecht van nota's van makelaars en commissionairs in effecten, enz. (Beursbelasting). ²⁾ Idem f 648.162. ³⁾ Idem f 667.400.

HEFFINGEN VOOR HET LEENINGFONDS 1914.

	Januari 1927	Sedert 1 Januari 1927	Overeenkomstige periode 1926
Verdedigingsbelast. Ia	381.377	381.377	129.367
Verdedigingsbelast. Ib	1.363.558	1.363.558	621.281
Verdedigingsbelast. II	2.096.340	2.096.340	2.065.050
Opcenten:			
Grondbelasting	534.971	534.971	451.371
Personeele belasting ..	432.165	432.165	427.309
Inkomstenbelasting ..	2.026.165	2.026.165	2.347.490
Vermogensbelasting ..	319.055	319.055	107.806
Dividend- en tantiëmebelasting	294.990	294.990	138.082
Suiker	843.791	843.791	773.374
Wijn	9.597	9.597	11.512
Gedist. (binn- en buitl.)	330.501	330.501	352.070
Zegelrecht van buitl. eff.	196.688	196.688	45.593
Totaal	8.829.198	8.829.198	7.470.305

SPLITSING VAN DE OPBRENGST DER GROND-, PERSONEELE-, INKOMSTEN- EN VERMOGENSBELASTING SEDERT 1 JANUARI 1927.

Dienstjaren	Grondbelasting	Personeele belasting	Inkomstenbelasting	Vermogensbelasting
1923/24	—	—	—	1.651
1924/25	—	—	114.243	1.112
1925/26	8.948	85.324	692.253	6.524
1926/27	2.665.906	2.310.247	8.059.883	1.257.559
1927/28	603	163	—	—
Totalen ..	2.675.457	2.395.734	8.866.379	1.266.846

* In verband met de afschaffing van de speelkaartenbelasting op 1 April a.s. is dit middel niet meer in dezen staat opgenomen, omdat de teruggaven wegens de niet gebruikte spellen waarschijnlijk de ontvangsten zullen overtreffen.

Voorts is het essaaloon in dit overzicht niet meer opgenomen, omdat bij het in werking treden van nieuwe voorschriften betreffende de gewijzigde wet op den waarborg en de belasting der gouden en zilveren werken, deze ontvangsten worden verantwoord als „Leges aan de schatkist vervallen” (Vgl. V 190 der wet op de middelen voor het dienstjaar 1927.)

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTOS.

Table of bank discount rates for various banks including Zwits. Nat. Bk., N.Bk.v.Denem., and others, with dates and rates.

OPEN MARKT.

Table of open market exchange rates for Amsterdam, London, Berlin, and New York, listing various financial instruments and their rates.

1) Call money-koers van 18 Febr. en daaraan voorafgaande weken t/m Vrijdag.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Table of exchange rates in the Netherlands for various locations like Londen, Berlijn, Parijs, Brussel, and Batavia.

Table of exchange rates for various cities including Zwitserland, Weenen, Praag, Boekarest, Milaan, and Madrid.

Table of exchange rates for Stockholm, Kopenhagen, Oslo, Helsingfors, Buenos Aires, and Montreal.

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.

1) Particuliere opgave. 2) Wettelijk gestabiliseerd tusschen 7.53% en 7.21 1/2.

In het eerste nummer van iedere maand komt een overzicht van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Table of exchange rates in New York for London, Paris, Berlin, and Amsterdam, listing dates and rates.

KOERSEN TE LONDEN.

Table of exchange rates in London for various locations like Alexandrië, Athene, Bangkok, and others, listing dates and rates.

1) Telegrafisch transfert. 2) 90 dg.

ZILVERPRIJS

GOUDPRIJS 3)

Table of silver and gold prices, listing dates and prices in pence and dollars.

1) in pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$ c. p. oz. fine. 3) in sh. p. oz. fine

STAND VAN 'S RIJKS KAS.

De Minister van Financiën maakt bekend:

Table showing the financial status of the government, including assets (Vorderingen) and liabilities (Verplichtingen).

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

Table of floating debt between the Netherlands and India, listing dates and amounts.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Voornaamste posten in miljoenen Reichsmark.

Data	Goud	Daarvan bij buitenl. circ. banken 1)	Deviezen als gouddekking geldende	Andere wissels en cheques	Beleeningen
15 Febr. 1927	1.834,3	92,9	201,1	1.267,8	16,1
7 " 1927	1.834,6	107,5	293,4	1.378,3	47,8
30 Jan. 1927	1.834,7	128,4	421,1	1.415,0	81,6
22 " 1927	1.834,7	128,4	501,5	1.379,7	9,6
15 " 1927	1.834,5	149,4	501,0	1.505,2	14,0
15 Febr. 1926	1.307,2	168,0	432,4	1.320,8	9,3
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effecten	Diverse Activa ²⁾	Circulatie	Rekg.-Crt.	Diverse Passiva
15 Febr. 1927	88,9	609,7	3.049,4	553,3	209,6
7 " 1927	88,9	570,2	3.409,6	1.574,6	200,8
30 Jan. 1927	89,6	656,6	2.976,7	1.085,0	203,6
22 " 1927	89,8	629,9	3.133,1	1.012,7	207,6
15 " 1927	90,9	574,7	3.436,8	842,8	204,8
15 Febr. 1926	233,9	784,1	2.419,9	872,6	605,0
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,-	40,0

1) Onbelast. 2) W.o. Rentenbankscheine 15, 7 Febr.; 30, 22, 15 Jan. '27; 15 Febr. '26, resp. 105; 80; 43; 129; 110; 290 mill.

NATIONALE BANK VAN BELGIË.

Voornaamste posten in miljoenen Belgas.

Data 1927	Goud		Zilver 1)	Binnen- en buitenlandse wissels	Beleeningen op Belgische Staatsfondsen	Voorsch. ald. Staat voor ingetrokken marken	Circulatie	Rekg. Crt.	
	Munt en metaal	Te goed inwissel op het buitenl.						Schatkist	Partic.
17 Febr.	624	425	40	474	34	400	1.821	22	124
10 "	624	420	39	479	26	400	1.841	24	93
3 "	623	431	39	483	29	400	1.833	40	104
27 Jan.	622	423	38	478	28	400	1.815	24	122
20 "	620	436	38	490	29	400	1.810	20	156

1) Aan de schatkist gecedeerd.

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in miljoenen dollars.

Data	Goudvoorraad		Wettig betaalmiddel, Zilver etc.	Wissels	
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes		In herdisc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
2 Febr. '27	2.961,9	1.605,7	166,8	393,3	329,1
26 Jan. '27	2.966,8	1.653,0	166,1	365,2	301,8
19 " '27	2.935,9	1.628,1	159,6	416,1	337,4
12 " '27	2.916,0	1.574,0	155,1	490,5	338,1
5 " '27	2.855,4	1.487,7	142,8	633,5	388,8
29 Dec. '26	2.814,8	1.434,8	129,4	710,9	378,8
3 Febr. '26	2.791,9	1.496,4	147,3	487,8	302,3

Data	Belegd in U.S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circulatie	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dekking-perc. 1)	Algem. Dekking-perc. 2)
2 Febr. '27	303,4	1.686,5	2.298,2	125,7	74,3	78,5
26 Jan. '27	302,8	1.688,5	2.245,3	125,5	75,4	79,6
19 " '27	312,7	1.709,9	2.317,8	125,5	72,9	76,9
12 " '27	311,1	1.750,5	2.323,8	125,1	71,6	75,4
5 " '27	313,9	1.812,7	2.409,4	125,0	67,6	71,9
29 Dec. '26	317,2	1.857,0	2.345,7	124,8	66,9	70,1
3 Febr. '26	349,8	1.662,5	2.282,5	118,1	70,7	74,5

1) Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opschbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. 2) Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in miljoenen dollars.

Data	Aantal banken	Disconto's en beleen.	Beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
26 Jan. '27	681	14.200	5.540	1.606	18.873	5.874
19 " '27	682	14.271	5.518	1.672	19.011	5.864
12 " '27	683	14.419	5.543	1.683	19.187	5.878
5 " '27	684	14.585	5.488	1.750	19.234	5.859
29 Dec. '26	688	14.569	5.541	1.675	19.037	5.792
27 Jan. '26	717	13.949	5.477	1.649	18.620	5.385

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 21 Februari 1927.

Over het algemeen is de stemming aan de internationale fondsenmarkten gedurende de achter ons liggende berichtsperiode niet ongunstig geweest. Zelfs was dit voor de beurs te Berlijn niet het geval, ondanks het feit, dat vooraanstaande bankinstellingen gemeend hebben te moeten waarschuwen tegen de h.i. overdreven noteeringen, welke voor een aantal fondsen zijn bereikt. Men erkent in deze financiële kringen wel, dat er sedert een jaar zeer ingrijpende veranderingen in het Deutsche bedrijfsleven plaats hebben gevonden, waardoor aanleiding is ontstaan verscheiden fondsen op een hooger koerspeil te brengen, doch aan den anderen kant is de voortschrijdende ontwikkeling nog niet zoo ver, dat op een bevredigend rendement mag worden gerekend. Inmiddels is het effect van deze waarschuwing min of meer genivelleerd door de omstandigheid, dat de geldmarkt onveranderd ruim is gebleven. De speculatieve bedrijvigheid te Berlijn houdt zich in de eerste plaats bezig met de vraag, of de geldmarkt de benodigde middelen ter beschikking kan stellen; de kwestie van de te betalen rente komt eerst in de tweede plaats. Dit blijkt ten overvloede hieruit, dat voor reporteringen thans circa 12 pCt. 's jaars moet worden betaald, doch deze betrekkelijk hooge rentevergoeding blijkt geen invloed op den omvang van de zaken te hebben.

Te Londen is de stemming aanvankelijk opgewekt geweest, doch in het verdere verloop viel een vrij scherpe achteruitgang op te merken. Verschillende oorzaken hebben hiertoe bijgedragen. In de eerste plaats waren het de berichten uit China, welke weinig stimuleerend hebben gewerkt. Vervolgens hebben de cijfers omtrent den stand van de rijksmiddelen geen bemoedigende uitwerking gehad; gebleken is, dat het tekort van de schatkist tamelijk omvangrijk is, zoodat men reeds rekening houdt met de waarschijnlijkheid van een drastische verhooging van de belastingen. Ten slotte heeft de geldmarkt neiging tot verstroeving vertoond, hetgeen zich bijna onmiddellijk heeft weerspiegeld in een daling van „gilt-edged", zoowel als van andere papieren. Desondanks hebben de nieuwe emissies bijna alle een goed onthaal gevonden.

Te Parijs is de tendenz vast geweest, hoofdzakelijk in verband met de verlaging, door de Banque de France, van de beleeningsrente met één procent tot 7 pCt. Voor het overige heeft de geheele wekelijksche balans van de centrale credietinstelling het vertrouwen in de financiële politiek van de regering versterkt. Vooral de vermindering van het voorschot aan den staat — hetgeen gepaard is gegaan met een toeneming van den voorraad aan buitenlandse betaalmiddelen — heeft den indruk gewekt, dat de Banque de France op alle gebeurlijkheden is voorbereid. Het publiek, zoowel als de beroepshandel heeft dan ook iets meer aandacht geschonken aan Fransche papieren; men gevoelt zich over het algemeen niet meer zoo sterk aangetrokken tot buitenlandse fondsen.

Te New York is de beweging zóó opgewekt geweest, dat men van een willige stemming heeft mogen spreken. In de eerste plaats waren het spoorweguandeelen, welke uit de markt werden genomen. Dit werd in verband gebracht met geruchten omtrent het oprichten van nieuwe, groote spoorwegstelsels. Te dien einde zou men de beschikking dienen te hebben over omvangrijke hoeveelheden van de desbetreffende aandelen, doch daar het verkrijgen hiervan door de tegenpartij zooveel mogelijk wordt tegengegaan, is een strijd op de fondsenmarkt ontbrand, welke zich tot nu toe heeft uitgesproken in een bijna voortdurende stijging van de noteeringen. De beleggingsmarkt toont zich hier tegenover rustig. De geldmarkt is, na een tijdelijke periode van verstroeving, weer ruim geworden. De berichten uit de staal- en automobiellindustrie luiden gunstig, terwijl het spoorwegvervoer recordcijfers te zien heeft gegeven. Door één en ander wordt de fondsenmarkt sterk gesteund.

Ten onzent is de beurs over het algemeen opgewekt gebleven, waarbij echter enkele rubrieken op den voorgrond zijn gekomen. De beleggingsmarkt is rustig gebleven. Ondanks de hogere noteeringen voor prolongatie heeft men in deze afdeling geen aanbod van beteekenis kunnen zien. Integendeel is voor sommige inheemsche soorten nog een lichte verbetering ingetreden. Buitenlandsche beleggingspapieren waren eenigszins loom. 6 pCt. Ned. Werk. Schuld 1922: 106, 106³/₁₆; 4¹/₂ pCt. Ned. Werk. Schuld 1917: 99¹/₁₆, 98³/₁₆, 99¹/₁₆; 4¹/₂ pCt. Ned.-Indië 1926: 95¹/₄, 95⁷/₁₆, 95¹/₂; 5 pCt. Mexico Goud £ 20—100 Afg.: 43¹/₄, 44, 44¹/₄; 5 pCt. Brazilië 1903 £ 20—100: 71, 70¹/₂, 70; 8 pCt. Sao Paulo: 105⁷/₈, 105¹³/₁₆, 105⁵/₈.

Sterk heeft de rubbermarkt de aandacht getrokken. De noteering voor het product is weliswaar vast geweest en

heeft in den loop van de berichtsweek verdere verbetering kunnen ondergaan, doch deze is toch niet van dien aard geweest, dat een koersherstel, zooals voor sommige fondsen op te merken is geweest, gerechtvaardigd geacht zou kunnen worden. De aanleiding tot de sterke koersstijging moet, naar men ter beurze aanneemt, dan ook veeleer worden gevonden in het vermoeden, dat de Amerikaansche consumenten spoedig weer als koopers in de markt zullen optreden. Ook zou het verlangen om den gemiddelden prijs van rubber voor het loopende restrictiekwartal boven het niveau te houden, waarop anders een nieuwe beperking tot 60 pCt., volgens het plan Stevensón, zou worden ingevoerd, een rol kunnen spelen bij de opgaande beweging van den rubberprijs. Hoe het zij, er is aan onze beurs groote kooplust ontstaan voor tal van rubberaandeelen, waarbij o.a. aandelen Bandar, Hessa en Oost-Java Rubber Mij. de krachtigste verbeteringen hebben behaald. Amsterdam Rubber: 329½, 338¾, 344¼, 344½; Bandar Rubber: 236½, 241¼, 260, 278; Hessa Rubber: 493, 508, 521, 525¼; Indische Rubber: 376, 383, 390, 398; Kali Telepak: 332½, 339, 343, 346; Kendeng Lembhoe: 399, 403, 412½, 417; Ned.-Ind. Rubber & Koffie: 330, 334, 334½; Oost Java Rubber: 359, 368, 381½; Padang Rubber: 405, 410; R'dam Tapanoeli: 155, 163, 166¼; Serbadjadi: 335¼, 342½, 348; Sumatra Caoutchouc: 293, 301, 304; Sumatra Rubber: 395, 410, 404½; Vereenigde Indische Cultuur Ondernemingen: 195½, 204, 207¼.

Voor het overige heeft de beurs niet al te sterk de aandacht getrokken. De belangstelling voor *tabaksaandeelen* is iets geringer geworden, hetgeen gepaard is gegaan met een lichte reactie, tegen het slot, voor de voornaamste soorten. Aandeelen Besoeki werden door enkele winstnemingen gedrukt, hoewel per saldo de koersverschillen toch geen groote afmetingen hebben aangenomen. Tegen het einde van de berichtsperiode heeft de vaste houding van rubberaandeelen steun uitgeoefend. Arendsburg: 627½, 643, 640; Besoeki Tabak: 364, 360, 353, 349; Deli Batavia: 464½, 468¾, 465, 468; Deli Mij.: 447¾, 450, 445¼, 448; Oostkust: 210¾, 214, 217, 218¼; Senembah: 449¾, 452½, 447, 450½, 448.

Suikeraandeelen zijn bijna geheel op den achtergrond gedrongen. Er waren geen meldingen van de V.J.S.P. omtrent nieuwe afdoeningen, terwijl de Cuba-noteringen geen aanleiding hebben gegeven tot ingrijpen, hetzij naar de ééne of naar de andere zijde. Dientengevolge zijn de meeste koersen nagenoeg onveranderd gebleven. In aandelen Handelsvereniging „Amsterdam” zelfs is zoo goed als niets omgegaan. Cultuur Mij. der Vorstenlanden: 183¾, 184¾, 183; Handelsvereniging Amsterdam: 691, 687½, 690; Java Cultuur Mij.: 378, 380½, Kalibogor: 438, 435, 439, 433, 437; Maron: 278, 274, 276; Moormann: 458, 459, 460; Poerworedjo: 116¾, 117, 116¾; Sindanghaet: 415, 411½, 415; Suiker Cultuur Mij.: 302, 303½, 301½, 299; Watoe-toelis Poppoh: 804, 801, 805, 810.

De *petroleumafdeeling* bleek eenigszins gedrukt te zijn voor aandelen Koninklijke. In de eerste plaats was dit het gevolg van beschouwingen in de buitenlandsche pers omtrent petroleum-aandeelen in het algemeen. Bij een zoo internationaal fonds als aandelen Koninklijke is de invloed van dergelijke uitingen steeds vrij groot. Vervolgens heeft het ontbreken van Fransche aankopen zich doen gevoelen. De stemming voor aandelen Geconsolideerde is langzamerhand weder beter geworden, zoodat dit fonds de berichtsweek op een hooger peil heeft kunnen verlaten. Dordtsche Petr. Ind. Mij.: 371, 372¾, 370½; Geconsolideerde Petr. Cy.: 241¼, 247, 258, 260; Kon. Petr. Mij.: 394, 397¼, 393, 392½; Perlak Petroleum: 73½, 74½, 76½; Pseudawa: 25, 24, 24½.

Scheepvaart-aandeelen waren over het algemeen iets lager, behoudens enkele uitzonderingen, zooals bijv. aandelen Solleveld. De nadeelige verschillen, voor zoover zij zijn voorgekomen, zijn echter gering gebleven. Holland-Amerika Lijn: 86½, 81¾, 84½, 83; Java-China-Japan Lijn: 137¼, 135¼, 134; Kon. Ned. Stoomboot Mij.: 103¾, 102½, 103; Ned. Scheepvaart Unie: 192¾, 191, 188½; Solleveld v.d. Meer & Co.: 88½, 90½, 91½; Stoomvaart Mij. Nederland: 198, 192½, 190.

Van *binnenlandsche industriële aandelen* bleken kunstzijdesoorten te zijn gezocht. Tegen het einde der berichtsweek ontstond eenige aanzet, vooral omdat toen ook het gerucht circuleerde, dat de Enka met preferente aandelen aan de markt zou komen. Jurgenssoorten waren vast, evenals Stokvis aandelen. Centrale Suiker Mij.: 129¼, 128½, 128¾; Hollandsche Kunstzijde Industrie: 89, 88¾, 93¾, 90¾; Jurgens: 170¾, 171¾, 172, 171½; Maekubee: 100¾, 103¼, 101¼, 100¼; Ned. Kunstzijdefabriek: 259¼, 268, 269, 265¾; Philips Gloeilampenfabriek: 380, 379¾.

De afdeeling voor *mijnuaandeelen* was weinig bewogen.

Aandeelen Wm. H. Müller & Co's Mijnbouw Maatschappij hebben een geleidelijke verbetering kunnen ondergaan. Alg. Exploratie Mij.: 92; Billiton te Rubriek: 772, 775, 780, 771; Müller & Co's Alg. Mijnbouw Mij.: 81, 84¾, 87¾; Kedjangan Lejong: 226½, 225, 228, 220; Singkep Tin Mij.: 454, 445, 458, 454.

Bankaandeelen waren vast, doch hebben geen aanleiding tot bijzondere opmerkingen gegeven. Amsterdamsche Bank: 169¾, 168½, 166¾, 167; Holl. Bank voor Zuid-Amerika: 77¾, 77, 76½; Koloniale Bank: 246½, 248½, 246¾; Ned.-Indische Handelsbank: 173½, 172¾, 173¾; Ned. Handel Mij.: C. v. A.: 158½, 159¾, 157¼, 157; Rotterdamse Bankvereniging: 94½, 93¾, 93¾; Twentsche Bank: 143, 142.

De *Amerikaansche* markt was zeer vast, voornamelijk voor aandelen Wabash en American Smelting & Refining. American Smelting & Refining Cy.: 143¾, 146¼, 148, 147¾; Anaconda Copper: 96, 95¼, 96; Studebaker: 55, 54, 52¾, 52¼; United States Steel Corp.: 159½, 158½, 159¾; Atchison Topeca: 169¾, 170, 172¾, 172¾; Baltimore & Ohio: 114¼, 116, 117¼; Erie: 44½, 45¾, 46½, 47¾; New York Ontario & Western: 31¼, 30½, 30½ (ex div.), 35, 33¾, 33; Union Pacific: 166, 169¾, 170¾, 168¾; Wabash Railway: 58½, 65½, 69½, 68½.

De noteering voor *prolongatie* wisselde gedurende de berichtsweek van 3¼ tot 4 pCt., met een gemiddelde van 3¾ pCt. tegen het slot.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

22 Februari 1927.

Tarwe. Gedurende het grootste gedeelte van de week is de markt onder invloed geweest van de zeer groote verschepingen van den laatsten tijd en vooral voor La Plata-tarwe toonden de prijzen een neiging tot daling. Een gedeelte van de premie, die betaald werd voor de eerste aankomsten, ging verloren; toch blijft er regelmatig vraag en vrijwel alle soorten werden min of meer regelmatig verhandeld. Op de ladingenmarkt ging niet veel om, totdat gisteren verschillende ladingen Australische tarwe koopers vonden. Ook werd een enkele lading Platatarwe verhandeld, maar de grootste afladingen van deze tarwe gaan direct naar het Continent. Portugal kocht een groote hoeveelheid Canadeesche tarwe, wat de algemeene markt wat ondersteunde, doch eerst na het bekend worden van de wereldverschepingen, die deze week wat kleiner waren, werd de stemming weer vaster. De verschepingen naar Europa waren inderdaad nogal wat kleiner, maar zij zijn bij normale jaren vergeleken, toch nog zeer ruim. De stoomende voorraad is dan ook deze week niet verminderd, doch zelfs nog eenigszins toegenomen. Naar niet Europeesche landen waren in den laatsten tijd de verschepingen betrekkelijk gering; de laatste week waren zij ruimer, vooral van Australische tarwe, zoodat ten slotte het totaal der verschepingen van de exportlanden niet veel kleiner is dan een week geleden. Dit zou voor die landen wel een reden zijn om vast te worden, maar de fluctuaties-zoowel in Noord-Amerika als in Zuid-Amerika hebben nog steeds zeer weinig te beteekenen. Dit is wel een van de oorzaken, dat de belangstelling voor tarwe op latere aflading zoo gering is. De berichten van den nieuwen oogst in Noord-Amerika zijn zeer afwisselend, doordat zij zeer gedetailleerd worden. Over het geheel genomen zijn ze evenwel gunstig, zoodat men in het voorjaar een tamelijk gunstig rapport van de wintertarwe tegemoet kan zien. De berichten uit Argentinië bevestigen, dat de oogst minstens zoo groot is als die aanvankelijk door de regeering werd geschat.

Rogge. De zaken in dit artikel zijn niet levendiger geworden. Ook de verschepingen van Noord-Amerika zijn wat afgenomen en de stemming op de termijnmarkt te Chicago is eveneens wat gemakkelijker. Vraag en aanbod zijn in de meeste Europeesche markten vrijwel in evenwicht. De Amerikaansche zichtbare voorraad verminderd evenwel niet, zoodat het wel waarschijnlijk is, dat later in het seizoen meer aanbod van dien kant zal komen. Rusland biedt zeer weinig aan. Waarschijnlijk zal later de vraag naar rogge wel wat toenemen, doch het is zeer onzeker of die toename van dien aard zal zijn, dat daardoor de markt aanzienlijk stijgt.

Mais. De markten waren over het algemeen weinig levendig. In Argentinië zijn de fluctuaties onbetekenend. Nog steeds blijven de berichten over den nieuwen oogst onveranderd gunstig en er is wel wat meer aandrag van verscheper om deze mais te verkoopen. De meeste Europeesche markten zijn evenwel zeer terughoudend, wat gezien de goede berichten, wel begrijpelijk is.

Noteringen.							Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.			
Data	Chicago			Buenos Aires			Soorten	21 Febr. 1927	14 Febr. 1927	22 Febr. 1926
	Tarwe Mei	Mais Mei	Haver Mei	Tarwe Maart	Mais Maart	Lijnzaad Maart				
19 Feb. '27	140 ⁷ / ₈	79 ¹ / ₈	45 ⁷ / ₈	11,05	5,90	14,65	Tarwe (Hardwinter II) ... ¹	15,25	15,07 ¹ / ₂	15,85
12 " '27	139 ⁷ / ₈	80 ¹ / ₂	46	11,20	5,95	14,70	Rogge (No. 2 Western) ... ¹	13,—	13,15	10,40
19 Feb. '26	167 ¹ / ₂	79	41 ¹ / ₂	12,50 ¹	7,— ¹	15,35 ¹	Mais (La Plata) ... ²	166,50	167,—	174,—
19 Feb. '25	185 ¹ / ₈	130 ¹ / ₂	54 ¹ / ₈	16,85	10,70	23,90	Gerst (48 lbs. malting) ... ²	233,—	231,—	176,—
19 Feb. '24	110 ⁵ / ₈	80 ³ / ₄	48 ³ / ₄	10,20	7,95 ²	19,40	Haver (Canada 3) ... ²	11,60	11,50	10,45
20 Juli '14	82	56 ³ / ₈	36 ¹ / ₂	9,40	5,38	13,70	Lijnkoeken (Noord-Ameri- ka van La Plata-zaad) ... ¹	12,40	12,55	12,70
							Lijnzaad (La Plata) ... ³	368,—	380,—	342,—

1) Per Februari. 2) Per Mei.

1) per 100 KG. 2) per 2000 KG. 3) per 1960 KG.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	13/19 Febr. 1927	Sedert 1 Jan. 1927	Overeenk. tijdvak 1926	13/19 Febr. 1927	Sedert 1 Jan. 1927	Overeenk. tijdvak 1926	1927	1926
Tarwe.....	44.779	227.009	126.641	2.770	9.264	927	236.273	127.568
Rogge.....	7.014	33.277	30.650	—	—	—	33.277	30.650
Boekweit.....	860	4.146	4.205	—	67	90	4.213	4.295
Mais.....	53.849	203.439	163.569	13.560	41.664	15.587	245.103	179.156
Gerst.....	7.389	45.660	57.411	300	1.190	1.241	46.850	58.652
Haver.....	6.244	15.078	22.096	—	100	1.262	15.178	23.358
Lijnzaad.....	6.473	20.225	27.109	7.774	22.892	15.234	43.107	42.343
Lijnkoek.....	6.125	20.784	41.315	—	—	—	20.784	41.315
Tarwemeel.....	628	15.371	8.686	1.030	6.533	1.500	21.904	10.186
Andere meelsoorten.....	105	2.177	1.505	—	—	—	2.177	1.505

Ladingen werden er bijna niet verhandeld. Het Continent toont geen belangstelling voor stoomende ladingen, doch aan den anderen kant worden de aankomende partijen in de meeste markten tamelijk vlot opgenomen. Argentinië-verseepte iets minder dan in de voorafgaande week en ook de Donau laadt nog weinig af. Ook voor latere aflading is de Donau terughoudend en zelfs waren er verschillende biedingen van afladers om Maart/April contracten terug te koopen.

Gerst. De verscheppingen van dit artikel zijn den laatsten tijd tamelijk ruim. Deze week verraste de Donau met groote verscheppingen naar Duitschland; toch is de markt in Noord-Duitschland beter gestemd en Bremen was wederom-kooper voor Noord-Amerikaansche gerst. In onze markt is de vraag gering en waar het aanbod iets grooter was, brokkelden de prijzen wat af.

Haver blijft over het algemeen vast gestemd. De afladingen van Plata blijven constant en de vraag is voldoende. In de meeste markten konden de prijzen eenigszins monteeren, alleen in Chicago daalde de prijs iets.

SUIKER.

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per Maart	Londen			New York 96° Centrifugals
		Tates Cubes No. 1	White Java's f.o.b. per Mei/Juni	Cuba's 96° c.t.f. Febr./Mrt.	
	kristalsuiker basis 99°	Sh.	Sh.	Sh.	\$ cts.
21 Feb. '27	f 21 ¹ / ₁₆	37/3	16/—	15/3	4,90
14 " '27	" 20 ¹⁵ / ₁₆	37/3	16/1 ¹ / ₂	15/4 ¹ / ₂	4,83
21 Feb. '26	" 17 ¹ / ₁₆	31/9	14/9	11/6	4,24
21 Feb. '25	" 20 ⁷ / ₈	36/6	18/3	14/—	4,59
	ruwsuiker basis 88°				
4 Juli '14	f 11 ¹³ / ₃₂	18/—	—	—	3,26
	basis 99°				
	f 14 ¹³ / ₃₂				

1) Het verschil tusschen ruwsuiker 88° en krist.suik. 99° is aan te nemen op f 3 p. 100 KG.

De verschillende suikermarkten waren gedurende de afgelopen week over het algemeen prijshoudend.

De noteringen op de termijnmarkt te New York vertoonden slechts weinig verandering, hetgeen blijkt uit het onder volgende:

Sp. C. Mrt. Mei Juli Spt. Dec. J. '28.

Slot voorafg. week 4.96 3.10 3.21 3.33 3.40 3.26 3.11
 Opening verslagweek 4.83 3.07 3.19 3.30 3.37 3.24 3.09
 Slot verslagweek 4.90 3.06 3.18 3.30 3.39 3.29 3.15

De ontvangsten in de Atl. havens der V. S. bedroegen deze week 88.000 tons, de versmeltingen 51.000 tons tegen 68.000 tons in 1926 en de voorraden 204.000 tons tegen 87.800 tons.

In Cuba-suiker werden flinke zaken gedaan tot 3,12¹/₂ d.c. e. & fr. New York.

De Cuba-statistiek is als volgt:

	1927	1926	1925
	Tons	Tons	Tons
Weekontvangsten tot 12/2...	189.556	204.257	214.001
Totaalsedert 1 Jan.—12 Febr.	824.490	1.128.908	1.152.833
Werkende fabrieken	173	172	173
Weekexport 12/2	95.392	147.885	142.003
Totale export sedert 1 J.-12 F.	327.092	625.985	696.795
Totale voorraad 12/2	497.398	502.924	456.038

Ook in Engeland fluctueerden de prijzen slechts fractioneel bij eene kalme stemming als volgt:

Februari 1927 ..	Sh. 18/1 ¹ / ₂	Aug. 1927	Sh. 18/7 ¹ / ₂
Maart " " "	18/2 ¹ / ₄	Dec. "	" 16,6 ¹ / ₂
Mei " " "	18/6		

De zichtbare voorraden zijn volgens Czarnikow:

	1927	1926	1925
	Tons	Tons	Tons
Duitschland 1 Januari.....	1.167.000	1.207.000	977.000
Tsjechoslowakije 1 Februari	561.000	900.000	694.000
Frankrijk 1 Januari.....	549.000	487.000	468.000
Nederland 1 Januari	238.000	170.000	195.000
België 1 Januari	137.000	223.000	228.000
Polen 1 Januari	292.000	289.000	237.000
Engeland 1 Feb. geïmpt. suiker	328.000	481.000	148.000
Engeland 1 Feb. Binnenl. suiker	33.000	11.000	—
Europa..	3.305.000	3.768.000	2.947.000
V.S. Atlant. havens 16 Febr. ...	204.000	88.000	80.000
Cuba 12 Febr.....	514.000	503.000	456.000
Totaal ..	4.023.000	4.359.000	3.483.000

In tegenstelling met de andere markten, was de markt in Java flauw gestemd en brokkelden de prijzen op de tweede hands suikermarkt af, zonder dat zaken tot stand kwamen. De markt sloot op de volgende noteringen:

Superieur loco en Maart f 11.87¹/₂ per picol
 Mei Nieuwe oogst.... " 19.62¹/₂ per 100 K.G.
 Juni " " " " 18.87¹/₂ " " "

Hier te lande schommelden de prijzen eveneens eenigszins. De noteringen waren aan het einde der week:

Maart..... f 21.—
 Mei en Augustus .. " 21.³/₄
 December " 19.⁷/₈

ORIGINAL
ODNER
 TELEFOON 13300
REKENMACHINES
 DEN HAAG
 HEERENGRACHT 50

KATOEN.

Noteering voor Loco-Katoen.
(Middling Uplands.)

	18 Febr. 1927	11 Febr. 1927	4 Febr. 1927	18 Febr. 1926	18 Febr. 1925
New York voor Middling ...	14,20 c	14,10 c	14,— c	20,65 c	24,70 c
New Orleans voor Middling	13,87 c	13,90 c	13,70 c	19,86 c	24,65 c
Liverpool voor Middling ...	7,76 d	7,69 d	7,47 d	10,46 d	13,67 d

Ontvangsten in- en uitvoeren van Amerikaanse havens
(in duizendtallen balen).

	1 Aug. '26 tot 11 Febr. '27	Overeenkomstige periode	
		1925/26	1924/25
Ontvangsten Gulf-Havens.	10296	7780	7678
„ Atlant.Havens			
Uitvoer naar Gr. Brittannië	1756	1661	1998
„ „ 't Vasteland etc.	4265	3182	3135
„ „ Japan.....	1025	780	656

Voorraden.
(In duizendtallen balen).

	11 Febr. '27	Overeenkomstig tijdstip	
		1926	1925
Amerik. havens.....	2879	1531	1381
Binnenland	1350	1907	1197
New York	186	68	216
New Orleans	647	488	345
Liverpool	999	613	734

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons.
Manchester, d.d. 16 Februari 1927.

De vastere stemming in de Amerikaanse katoenmarkt blijft zich handhaven en aanvoeren worden in steeds grotere hoeveelheden geëxporteerd. Egyptische soorten zijn ook vast en „Uppers” zijn aanmerkelijk duurder dan de vorige week. Voorraden in Alexandrië zijn ongeveer 1¼ miljoen cantars groter dan een jaar geleden, hoewel ontvangsten bijna 150.000 cantars minder bedragen. Loco-verkoop in Liverpool bedroegen de vorige week 53.000 balen, hetwelk een enigszins beter cijfer is dan de voorafgaande week.

De vraag naar Amerikaanse garens blijft goed en gedurende de laatste helft van de vorige week zijn er flinke zaken in alle soorten gedaan. Prijzen zijn enigszins hooger en met uitzondering van enkele flauwgestemde verkoopers in grove nummers, zijn spinners in staat betere prijzen te bedingen. Ook in medio en de fijnere nummers is er minder haast om te verkoopen. Over het algemeen zijn spinners niet meer geneigd tot oude prijzen af te geven, waardoor zaken gisteren enigszins beperkt werden. In Mule bundels voor export, ruw en geveerd, zijn in de afgelopen weken flinke zaken gedaan; prijzen van deze soorten zijn thans veel hooger en het wordt moeilijker om spoedige levering te verkrijgen, ook al wegens gebrek aan spoelers. In getwijnde garens gaan voor de binnenlandsche markten flinke hoeveelheden om. Naar Egyptische soorten bestaat een bescheiden vraag en garens van „Uppers” gefabriceerd, zijn in overeenstemming met het ruwe materiaal enigszins hooger in prijs; het gebrek aan vertrouwen blijft echter een beletsel voor zaken op grotere schaal.

Uit de cijfers van de Board of Trade betreffende den export van katoenen garens gedurende de maand Januari blijkt, dat deze bijna 900.000 lbs. minder bedragen dan gedurende dezelfde maand van 1926. De uitvoer naar Rusland bedroeg 1½ miljoen pond minder, terwijl Holland en Duitschland samen bijna een kwart miljoen pond meer hebben afgenomen.

Prijzen in de doekmarkt zijn bepaald hooger en dientengevolge zijn verschillende orders in diverse styles geboekt. Daar staat tegenover, dat zaken van beteekenis voor overzeesche koopers enigszins geremd zijn, doordat, zoals wij de vorige week reeds schreven, deze niet geneigd zijn eenige prijsstijging te betalen. Van Indië zijn bidingen echter aanmerkelijk verbeterd, speciaal wat Calcutta dhooties en „sized shirtings” betreft, waarin flinke zaken gedaan zijn, zoodat het reeds moeilijker wordt voor deze soorten spoedige levering te bekomen. Hoewel fabrikanten over het algemeen niet zelf aansprakelijk zijn voor deze hogere prijzen, worden zij hiertoe door de hogere garennoteeringen wel gedwongen, terwijl zij er tevens niet veel meer voor voelen tot de niet-winstgevende prijzen van den laatsten tijd af te geven. De positie is over het algemeen gezond en het is voor

fabrikanten niet moeilijk orders, in de meeste gevallen zelfs tot eenigszins betere prijzen, te verkrijgen.

9 Febr. 16 Febr. Oost. koersen. 8 Febr. 15 Febr.
Liverpoolnoteeringen. T.T. op Br.-Indië 1/5½ 1/6
F.G.F. Sakellaris 13,65 13,80 T.T. op Hongkong 2/0¼ 2/0
G.F. No. 1 Oomra.. 5,80 5,85 T.T. op Shanghai 2/8 2/6½

KOFFIE.

Over het artikel kan nog niets anders vermeld worden dan dat de toestand nog geheel dezelfde is. De handel is nog steeds onwillig om te koopen en de afladers in Santos zijn nog altijd bezig om de prijsbasis te zoeken, waartoe de consumptie wil opnemen.

In de aanbiedingen uit de productielanden, zoowel van Brazilië als van Nederlandsch-Indië, kwam weinig verandering.

Aan de termijnmarkt zakten de prijzen nog iets in, namelijk voor het Santos-contract ½ a 1½ ct. en voor het Gemengd contract ½ a ¾ ct. voor de dichtstbijzijnde maanden, terwijl de verdere maanden onveranderde noteeringen aantoonen.

De afzet in loco laat voortdurend nog zeer te wenschen over, en de officieele noteeringen moesten ook deze week wederom verlaagd worden, en wel voor Superior Santos van 56 op 55 ct. per ½ KG. en voor Robusta van 49 op 48 ct.

De prijzen van gewoon goed beschreven Superior Santos op prompte verscheping zijn thans ongeveer 79/6 a 80/6 per cwt. en van dito Prime ongeveer 82/6 a 83/6, terwijl zij van Rio type New-York 7 met beschrijving, prompte verscheping, bedragen 68/9 a 70/-.

Van Robusta op aflading van Nederlandsch-Indië zijn de prijzen in de eerste hand thans:

Palembang Robusta, Februari/Maart verscheping, 37¼ ct.; Benkoelen Robusta, Februari/Maart verscheping, 38 ct.; Maniheling Robusta, Februari/Maart verscheping, 40 ct., alles per ½ KG., cif., uitgeleverd gewicht, netto contant.

De noteeringen aan de Rotterdamse termijnmarkt waren aan de ochtend-call als volgt:

	Santos-contract basis Good				Gemengd Contract basis Santos Good			
	Mrt.	Mei	Sept.	Dec.	Mrt.	Mei	Sept.	Dec.
22 Febr.	43¼	42¾	40½	39¾	41¼	41	37¾	35½
15 „	44¾	43¾	41¾	39¾	42¼	41¾	37¾	35½
8 „	44¾	43¾	42¼	40¾	42¾	42¼	38¾	36¾
1 Febr.	45¼	44	42¼	40¾	43¾	42¾	38¾	36¾

De slot-noteeringen te New-York van het aldaar geldende gemengd contract (basis Rio No. 7) waren:

	Maart	Mei	Sept.	Dec.
21 Febr.	\$ 13,92	\$ 13,29	\$ 11,90	\$ 11,62
14 „	„ 13,98	„ 13,35	„ 11,97	„ 11,58
7 „	„ 14,38	„ 13,70	„ 12,35	„ 11,95
31 Jan.	„ 14,50	„ 13,91	„ 12,62	„ 12,21

Rotterdam, 22 Februari 1927.

(Mededeeling van de Vereniging voor den Goederenhandel te Rotterdam.)

Noteeringen en voorraden in Brazilië.

Data	te Rio		te Santos		Wisselkoers te Rio op Londen
	Voorraad (In Balen)	Prijs (No. 7)	Voorraad (In Balen)	Prijs (No. 4)	
19 Febr. 1927	232.000	24.500	1.052.000	25.500	581/82
14 „ 1927	216.000	24.850	1.058.000	25	581/32
7 „ 1927	269.000	25.325	1.025.000	26.500	581/82
22 Febr. 1926	285.000	26.000	1.264.000	27.500	786/84

Ontvangsten uit het binnenland van Brazilië in Balen.

Data	te Rio		te Santos	
	Afgelopen week	Sedert 1 Juli	Afgelopen week	Sedert 1 Juli
19 Febr. 1927 ..	47.000	2.657.000	215.000	6.159.000
20 Febr. 1926 ..	57.000	3.192.000	189.000	6.077.000

1) In Reis. 2) Niet genoteerd.

THEE.

De stemming op de theemarkt in de afgelopen week was wederom iets beter en de prijzen konden over de geheele linie ongeveer ½ tot ¾ d. per lbs. verbeteren, terwijl bladsoorten speciaal gevraagd waren voor export.

De gemiddelde Londensche prijzen bewegen zich op een niveau, dat 6½ à 7 d. lager is dan een jaar geleden.

Hier is de markt in afwachting van de veiling van 24 dezer, die, zooals bekend, een aanbod van ruim 25.000 kisten onder den hamer zal brengen.

Amsterdam, 21 Februari.

RUBBER.

De stemming op de rubbermarkt kon zich gedurende de afgeloopen week iets verbeteren.

De productie gedurende Januari is over het algemeen kleiner geweest dan verwacht en de verschepingen gedurende de eerste helft van Februari toonen een belangrijke vermindering. Er was iets meer belangstelling en als gevolg een kleine verbetering in prijs.

De slotnoteeringen luiden als volgt:

Ia Sheets:		einde voorafgaande week:
Februari	1.05½	1.04
Maart	1.06	1.04½
April/Juni	1.08½	1.05½

22 Februari 1927.

COPRA.

De markt bleef gedurende de geheele week kalm gestemd. Stoomende partijen, vooral op Holland, blijven de markt drukken.

Marseille kocht regelmatig Mixed Copra tot stijgende prijzen.

De slotnoteeringen zijn:

Nederl.-Indische f.m.s., stoomend	f 32¼
" " " Febr./Mrt. afl.	32%
" " " Mrt./April	32%

VERKEERSWEZEN.

VRACHTENMARKT.

Op de Noord-Amerikaansche graanvrachtenmarkt was slechts weinig definitieve vraag naar tonnage, doch de vrachten bleven vast door de concurrentie van andere markten. Van de Northern Range kwam enkele bevrachting tot stand, hetgeen ook geldt voor Portland en St. John. Van de Mexicaansche Golf werd een 35.000 qtrs. boot per laatste helft Maart bevracht tegen de goede vracht van 5/10½ per qtr. zwaar graan, basis één haven Griekenland. De markt van Montreal bleef onveranderd. Per begin Mei kan bevracht worden naar Antwerpen/Hamburg range op basis van 17 cents, zwaar graan.

De vaste vraag van West-Indië naar tonnage voor suiker bleef aanhouden en 24/6 kan worden bedongen voor booten van 6/7000 tons, belading Februari/begin Maart van Cuba naar U.K./Continent. De eenige bevrachting van deze week is een groote boot tegen 22/-, Maart verscheping.

Van de North Pacific vonden, slechts twee bevrachtingen plaats, één van Vancouver per Maart tegen 37/-, optie Portland of Puget 38/3, en één van San Francisco naar Cardiff en/of Hull tegen 40/- één, 41/3 beide havens: Maart tonnage wordt aangeboden tegen 40/-, doch zonder succes.

De markt van de La Plata was wederom levendig voor alle posities tot en met Juni; speciaal gevraagd werd Maart en April. Februari tonnage is schaarsch en de eenige bevrachting voor deze positie is een 4600 tonner van Concepcion naar Antwerpen/Rotterdam, Amsterdam of Hull tegen 32/-. Per begin Maart werd van Buenos Aires 30/3 betaald naar genoemde continentale havens en van de boven La Plata havens dezelfde vracht, terwijl voor April 28/-, Mei 26/- en Juni 26/- is gedaan, ook van de boven La Plata havens.

De chilisalpeteer vrachtenmarkt was de geheele week door kalm. De eenige volle lading die aan de markt was, was voor Alexandrië en deze order werd tegen het einde der week uit de markt genomen door een Japansch stoomschip van 9000 tons, 10 pCt., 5 April cancelling tegen 36/3. Ook in ruimte ging niets om.

De meeste oostelijke afdelingen bleven kalm doch vast; de vrachten werden op 'peil' gehouden door het nog steeds heerschende tekort aan tonnage. Van Wladivostok was een flinke vrang naar ruimte voor boonen en er werden eenige partijen geboekt per April/Mei/Juni op basis van 31/3 naar Hull, Rotterdam, Hamburg. Voor olie werden tankers bevracht van Dalny per April/Mei op basis van 50/- naar de gebruikelijke continentale havens met de optie Genua tegen 52/6. Saigon was iets levendiger; per Mrt./April zijn partijen aan de markt naar Marseille, optie Continent tegen 30/- rijst, 32/6 rijstmeel, doch het tekort aan

tonnage wordt sterk gevoeld. Australië werd niet levendiger; de vrachten zijn onveranderd gebleven. West-Australië bevrachtte eenige Maart-booten tot 6800 tons, 10 pCt., naar de Middellandsche Zee/U.K./Continent op basis van 45/-, terwijl van Zuid-Australië of Victoria een 6000 tonner met 28 Februari cancelling de hoogste vracht van dit jaar heeft bedongen, nl. 49/6. Zuid-Australië of Victoria bevrachtte een 9200 tonner per Maart tegen 45/- en een boot van 8300 tons per 20 Mrt./20 April tegen hetzelfde cijfer. Burmah was bijzonder levendig en er werd bevracht per Febr./Mrt. naar Antwerpen/Hamburg range tegen 33/9 tot 34/3. Per Maart kan 33/9 bedongen worden. Tegen het einde werd de vraag echter minder. Naar Australië werd een 7000 tonner gedaan per Maart/begin April (Melbourne en Sydney) tegen 26/6.

Ofschoon van den Donau slechts één bevrachting kan worden vermeld, nl. een 4200 tonner tegen 18/4½ naar het Continent, is er een goede vraag naar Maart tonnage tegen 18/- voor groote en 18/6 tot 19/- voor kleinere booten. De Zwarte Zee bleef onveranderd. De vracht is 15/- naar Continent en 15/6 U.K.

De Middellandsche Zee was levendig en de vrachten bleven gehandhaafd; in sommige gevallen liepen deze zelfs iets op. Ertsvrachten zijn o.a. Hornlib Bay/Middlesboro 8/3, Barcelona/Rotterdam 7/6, Melilla/Stockton 8/6, Algiers/Rotterdam 5/6, Port Vesme/Antwerpen 8/-. Voor fosfaat werd betaald: Stax/Bristol 9/9, Gent 8/-, Tunis/Boucau 7/6.

Van de Golf van Biscaye was een flinke vraag en de vrachten bleven vast. O.a. werd betaald: Bilbao/Cardiff 6/6, Middlesboro 7/-, Rotterdam 5/10½, Vivero/Rotterdam 6/3, optie Emden 6/9, Rivadeo/Inningham 7/9.

Het tekort aan tonnage op de Engelsche kolenvrachtenmarkt veroorzaakte een stijging der vrachten, speciaal naar de Middellandsche Zee en Zuid-Amerika. Van Zuid-Wales werd o.m. betaald: Rouaan 4/3, Gibraltar 8/6, Genua 10/6, Aden 16/-, Buenos Aires 15/- en van de Oostkust: Stockholm 5/7½, Oslo 6/3, Hamburg 3/10½, Havre 3/6, Genua 10/9, Las Palmas 9/3, Montevideo 14/6.

RIJNVAART.

Week van 13 t/m. 19 Februari 1927.

De aanvoeren van zeezijde waren minder dan de voorafgaande week.

Bij matige vraag was de aanbieding van scheepsruimte tot in het laatst der week voldoende.

De vrachten voor erts bedroegen gemiddeld f 0,45/0,55 met resp. ¼ en ½ lostijd tot het laatst der week. Ten gevolge van meerdere vraag, waartegenover minder aanbieding van Rijnruimte stond, liep de vracht in het laatst der week op tot f 0,65/0,75 met resp. ¼—½ lostijd.

Naar den Bovenrijn was de vraag matig en bedroeg de vracht voor ruwe producten gemiddeld f 1,40 à f 1,50 per last met verkorten lostijd.

Het sleeploon bedroeg gemiddeld 30 à 32½ cts. tarief.

De waterstand bleef vallend, zoodat zoowel naar den Boven- als Benedenrijn op beperkten diepgang werd afgeladen.

In de Ruhrhavens bleef de toestand onveranderd. De vrachten ondergingen geen wijziging.

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.

Bedrijfsleven en de strijd tegen de Armoede in Nederland

door Dr. CH. A. VAN MANEN.

Prijs ingenaaid f 3,—.

Gebonden f 4.75.

Voor leden der Vereeniging en geabonneerden op het Weekblad wordt dit werk beschikbaar gesteld tegen den prijs van f 2,50 ingenaaid en f 4,— gebonden.

Bestellingen richt men tot het Secretariaat van het Instituut, Pieter de Hooghweg 122, onder gelijktijdige remise per postwissel of op postchèque en girorekening No. 8408, Rotterdam.